

Planering och byggande

Sammanfattning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande 45 motioner med sammanlagt 72 yrkanden från den allmänna motionstiden 2011. Förslagen gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900). Vidare behandlas vissa frågor som regleras genom lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader och lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

Utskottet avstyrker samtliga motioner som behandlas i betänkandet. I sina ställningstaganden hänvisar utskottet till den nya plan- och bygglagen som trädde i kraft våren 2011, sina tidigare ställningstaganden, pågående utredningar samt till det arbete som bedrivs av Boverket och andra myndigheter och av de enskilda kommunerna.

I betänkandet finns 21 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Utskottets överväganden	9
Inledning	9
Fortsatt översyn av plan- och bygglagen	10
Planering av bostadsområden	13
Klimatfrågor i planeringen	14
Planering för grönområden	16
Planering av handel	18
Icke-kommersiella frizoner	20
Näringsverksamhet i bostadsområden	21
Transportplaner	22
Cykel- och kollektivtrafik	24
Parkeringsplatser för studentbostäder	26
Bullerfrågor i planeringen	27
Frågor om strålning	30
Frågor om tillgänglighet och hiss	31
Planering för ökad trygghet	35
Bygglov för husbåt	36
Översyn av byggreglerna	38
Energihushållningskrav vid nybyggnad	40
Mål för energianvändning i byggnader	42
Solenergi på tak	43
Smarta elnät	45
Byggregler för ventilation	46
Byggregler för bullerdämpning	47
Byggnaders inomhusmiljö	48
Certifieringssystem för byggnader	52
Klimatanpassat byggande i trä	53
Regler för kollektivhus	54
Gatukostnadsersättning	55
Redovisning av radonmätning	57
Bostadsanpassningsbidrag	58
Reservationer	61
1. Fortsatt översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)	61
2. Planering av bostadsområden, punkt 2 (S, V)	62
3. Planering av bostadsområden, punkt 2 (MP)	63
4. Klimatfrågor i planeringen, punkt 3 (MP, V)	64
5. Planering av handel, punkt 5 (MP, V)	65
6. Icke-kommersiella frizoner, punkt 6 (MP, V)	67
7. Transportplaner, punkt 8 (MP, V)	68
8. Cykel- och kollektivtrafik, punkt 9 (MP, V)	69
9. Parkeringsplatser för studentbostäder, punkt 10 (S, MP, V)	70
10. Frågor om strålning, punkt 12 (MP, V)	70
11. Frågor om tillgänglighet och hiss, punkt 13 (S)	71
12. Frågor om tillgänglighet och hiss, punkt 13 (MP, V)	73

13. Frågor om tillgänglighet och hiss, punkt 13 (SD)	74
14. Planering för ökad trygghet, punkt 14 (S, MP, V)	75
15. Energihushållningskrav vid nybyggnad, punkt 17 (MP, V)	77
16. Mål för energianvändning i byggnader, punkt 18 (S, MP, V)	77
17. Solenergi på tak, punkt 19 (MP, V)	78
18. Byggnaders inomhusmiljö, punkt 23 (MP, V)	79
19. Certifieringssystem för byggnader, punkt 24 (V)	81
20. Regler för kollektivhus, punkt 26 (MP, V)	82
21. Bostadsanpassningsbidrag, punkt 29 (MP, V)	83
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	84
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	84

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fortsatt översyn av plan- och bygglagen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C255 av Eliza Roszkowska Öberg och Johnny Munkhammar (båda M),

2011/12:C268 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S) yrkande 1,

2011/12:C363 av Susanna Haby (M),

2011/12:C381 av Anders Åkesson (C),

2011/12:C392 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2 samt

2011/12:C410 av Carina Herrstedt och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (SD)

2. Planering av bostadsområden

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 4,

2011/12:C264 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 2 och

2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 2 (S, V)

Reservation 3 (MP)

3. Klimatfrågor i planeringen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C213 av Jan Lindholm (MP) och

2011/12:Fö214 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 4 (MP, V)

4. Planering för grönområden

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C208 av Anita Brodén m.fl. (FP) yrkandena 1–3 och

2011/12:C271 av Bo Bernhardsson (S).

5. Planering av handel

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C212 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkandena 1–4,

2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 11 och 12.

Reservation 5 (MP, V)

6. Icke-kommersiella frizoner

Riksdagen avslår motion

2011/12:C405 av Valter Mutt (MP).

Reservation 6 (MP, V)

7. Näringsverksamhet i bostadsområden

Riksdagen avslår motion

2011/12:C397 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M).

8. Transportplaner

Riksdagen avslår motion

2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (MP, V)

9. Cykel- och kollektivtrafik

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 2 och 3 samt

2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 8 (MP, V)

10. Parkeringsplatser för studentbostäder

Riksdagen avslår motion

2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 9 (S, MP, V)

11. Bullerfrågor i planeringen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C263 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M) och

2011/12:C382 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, FP, KD) yrkandena 1 och 2.

12. Frågor om strålning

Riksdagen avslår motion

2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Reservation 10 (MP, V)

13. Frågor om tillgänglighet och hiss

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkandena 2, 3 och 5,

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) yrkande 1,

2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5 och

2011/12:So446 av Betty Malmberg (M) yrkande 2.

Reservation 11 (S)

Reservation 12 (MP, V)

Reservation 13 (SD)

14. Planering för ökad trygghet

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Ju206 av Börje Vestlund (S) yrkande 4 och

2011/12:C248 av Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda MP).

Reservation 14 (S, MP, V)

15. Bygglov för husbåt

Riksdagen avslår motion

2011/12:C287 av Staffan Anger (M).

16. Översyn av byggreglerna

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C258 av Michael Svensson (M),

2011/12:C299 av Anton Abele (M) yrkande 1,

2011/12:C317 av Caroline Szyber (KD) yrkande 2 och

2011/12:C383 av Staffan Danielsson (C).

17. Energihushållningskrav vid nybyggnad

Riksdagen avslår motion

2011/12:MJ407 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 28.

Reservation 15 (MP, V)

18. Mål för energianvändning i byggnader

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C349 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4 och

2011/12:C352 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5.

Reservation 16 (S, MP, V)

19. Solenergi på tak

Riksdagen avslår motion

2011/12:C247 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 17 (MP, V)

20. Smarta elnät

Riksdagen avslår motion

2011/12:C286 av Staffan Anger (M).

21. Byggregler för ventilation

Riksdagen avslår motion

2011/12:C368 av Pyry Niemi (S).

22. Byggregler för bullerdämpning

Riksdagen avslår motion

2011/12:C205 av Arhe Hamednaca (S).

23. Byggnaders inomhusmiljö

Riksdagen avslår motion

2011/12:C244 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 6.

*Reservation 18 (MP, V)***24. Certifieringssystem för byggnader**

Riksdagen avslår motion

2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 10.

*Reservation 19 (V)***25. Klimatanpassat byggande i trä**

Riksdagen avslår motion

2011/12:C211 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C).

26. Regler för kollektivhus

Riksdagen avslår motion

2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 15.

*Reservation 20 (MP, V)***27. Gatukostnadsersättning**

Riksdagen avslår motion

2011/12:C373 av Jan Ericson (M).

28. Redovisning av radonmätning

Riksdagen avslår motion

2011/12:C278 av Karin Granbom Ellison (FP).

29. Bostadsanpassningsbidrag

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkande 4,

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) yrkande 2 och

2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C) yrkande 2.

Reservation 21 (MP, V)

Stockholm den 15 mars 2012

På civilutskottets vägnar

Veronica Palm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Veronica Palm (S), Magdalena Andersson (M), Carina Ohlsson (S), Eva Bengtson Skogsberg (M), Hillevi Larsson (S), Margareta Cederfelt (M), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Ola Johansson (C), Jessika Vilhelmsson (M), Jan Lindholm (MP), Carina Herrstedt (SD), Thomas Finnborg (M), Katarina Köhler (S), Lars Tysklind (FP), Yvonne Andersson (KD) och Amineh Kakabaveh (V).

Utskottets överväganden

Inledning

Civilutskottet behandlar i detta betänkande 45 motioner med sammanlagt 72 yrkanden från den allmänna motionstiden 2011. Förslagen gäller frågor om planering och byggande i vid bemärkelse. Flertalet av förslagen har direkt eller indirekt anknytning till det som regleras genom plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Vidare behandlas vissa frågor som regleras genom lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader och lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m.

När det gäller plan- och bygglagstiftningen genomfördes en omfattande översyn från hösten 2002 fram till att riksdagen våren 2010 beslutade att en ny plan- och bygglag skulle ersätta den tidigare gällande lagen (prop. 2009/10:170, bet. 2009/10:CU25, 2009/10:MJU24, 2009/10: JuU27, rskr. 2009/10:366). Den nya plan- och bygglagen trädde i kraft den 2 maj 2011. Våren 2011 beslutade riksdagen om vissa kompletteringar av den nya lagen (prop. 2010/11:63, bet. 2010/11:CU23, rskr. 2010/11:199) samt om komplettering av lagens övergångsbestämmelser (bet. 2010/11:CU26, rskr. 2010/11:215).

Riksdagen fattade våren 2010 vidare beslut om en ny domstolsorganisation och en ny instansordning för flertalet plan- och bygglagsanknutna ärenden (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). Även denna reform trädde i kraft den 2 maj 2011. Till de nybildade fem mark- och miljödomstolarna har förts de mål som tidigare har handlagts i miljödomstolarna, huvuddelen av de mål enligt plan- och bygglagen som tidigare har handlagts i förvaltningsrätterna och hos regeringen samt huvuddelen av de mål som tidigare har handlagts i fastighetsdomstolarna.

Under hösten 2011 har regeringen beslutat om flera utredningsuppdrag med inriktning på bl.a. tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen och plangenomförandet. Regeringsuppdragen avser bl.a. att

- kartlägga kommunernas tillämpning av bygglagstiftningens bestämmelser om tekniska egenskapskrav (dir. 2011:100)
- göra en översyn av reglerna om genomförande av detaljplan, bl.a. avseende exploateringsavtal (dir. 2011:104)
- beskriva och utvärdera den kommunala markanvisningsprocessen (S2011/10454/PBB)
- kartlägga och analysera kommunernas planberedskap (S2011/10456/PBB)
- redovisa planeringsförenklade åtgärder m.m. (S2011/10458/PBB)
- utvärdera vissa tillväxt- och konkurrensbestämmelser i plan- och bygglagen (S2011/10460/PBB).

Fortsatt översyn av plan- och bygglagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om en fortsatt översyn av plan- och bygglagen. Utskottet erinrar om den omfattande översyn som föregick införandet av den nya lagen och framhåller bl.a. att tillräckliga erfarenheter av den nya ordningen bör vinnas innan det blir aktuellt med förnyade överväganden i de frågor som tas upp i motionerna.

Jämför reservation 1 (SD).

Motionerna

Under denna rubrik behandlas ett antal motionsförslag om behovet av en fortsatt översyn av bestämmelserna i plan- och bygglagen (PBL) när det gäller planprocessen m.m.

Enligt motion 2011/12:C255 av Eliza Roszkowska Öberg och Johnny Munkhammar (båda M) anser branschföreträdare att den nya plan- och bygglagen inte medfört tillräckliga förenklingar. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att riksdagen begär att en ny översyn av PBL genomförs med syfte att minska byråkratin och uppnå en snabbare plan- och byggprocess.

Även enligt motion 2011/12:C410 av Carina Herrstedt och Thoralf Alfs-son (båda SD) bör riksdagen genom ett tillkännagivande förorda att det genomförs ytterligare förenklingar av plan- och bygglagen (yrkande 1). Motionärerna anför att den nya lagen visserligen var ett steg i rätt riktning men att det behövs en fortsatt översyn så att lagen blir lättare att tillämpa och lagtexten blir förståelig även för andra än jurister. Vidare föreslår motionärerna att lov och förhandsbesked enligt den nya lagen inte bara ska kungöras i Post- och Inrikes Tidningar utan också på kommunens webbplats (yrkande 2).

Susanna Haby (M) föreslår i motion 2011/12:C363 att regeringen ska pröva möjligheten att införa en tidsgräns för när kommunen ska ha startat ett planarbete efter det att ett positivt planbesked har meddelats. Motionärerna hänvisar till att det ibland kan ta mycket lång tid från att en markägare har fått besked om att en planläggning är aktuell till dess att planarbetet verkligen påbörjas.

I motion 2011/12:C392 lägger Krister Hammarbergh (M) fram förslag om två tillkännagivanden till regeringen om behovet av en snabbare plan- och bygglovsprocess. Motionären anser att antalet instanser vid överklaganden av planer och bygglov bör minskas (yrkande 1). Vidare anser motionären att det bör prövas att införa en längsta handläggningstid för överklagade ärenden som inte är av prejudicerande karaktär (yrkande 2).

Enligt motion 2011/12:C381 av Anders Åkesson (C) finns det risk för att tiden för behandling av överklagade ärenden enligt bestämmelserna i den nya lagen blir längre än enligt tidigare ordning. Motionären föreslår mot denna bakgrund att riksdagen i ett tillkännagivande ska framhålla att tiden för ärendehantering vid länsstyrelser och Regeringsrätten ska omfattas av motsvarande krav på uppstramning som i dag ställs på landets primärkommuner i syfte att åstadkomma en snabbare ärendehantering av bygglov respektive detaljplaner.

Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S) föreslår i motion 2011/12:C268 yrkande 1 att det ska genomföras en översyn av reglerna för sanktionsavgifter i samband med överträdelser av plan- och bygglagen. Syftet med översynen är att ge den som brutit mot någon bestämmelse möjlighet att rätta till bristerna innan det blir aktuellt att ta ut en sanktionsavgift.

Utskottets ställningstagande

De aktuella motionerna innehåller dels relativt allmänt hållna förslag om en fortsatt översyn av plan- och bygglagen, dels några förslag om en översyn i mer avgränsade frågor.

Det bör först erinras om den omfattande översyn som föregick införandet av den nya plan- och bygglagen. Ett övergripande syfte i arbetet med att utforma lagen var att förenkla plan- och byggprocesserna samtidigt som kontrollen av byggandet skärps. Vidare syftade översynen till att så långt som möjligt begränsa den totala tidsåtgången för planläggningen och att, där det är möjligt och lämpligt, ange tidsfrister för handläggningen av plan- och byggärenden. I arbetet med lagen ingick också ett relativt omfattande redigeringsarbete med inriktning på att göra lagen mer lättanvänd.

Översynsarbetet har resulterat i att planprocessen i flera avseenden har förenklats och att olika tidsfrister har införts. För ärenden om bygglov har det införts en handläggningstid på högst tio veckor. Även reglerna för överklaganden har ändrats i vissa avseenden och en ny instansordning har införts för ärenden enligt den nya plan- och bygglagen.

Syftet med den nya lagstiftningen var således att åstadkomma förbättringar i bl.a. de avseenden som tas upp i de nu aktuella motionerna. Reformen syftade bl.a. till att förenkla och uppnå en snabbare plan- och byggprocess, göra regelsystemet tydligare och öka förutsägbarheten. Det görs nu omfattande kompetens- och utbildningsinsatser med anledning av den nya lagstiftningen. Regeringen har gett en särskild kommitté uppdraget att organisera, samordna, koordinera och genomföra dessa insatser (dir. 2010:55). Boverket har i uppdrag av regeringen att sammanställa och redovisa erfarenheter från tillämpningen av lagen. Som kortfattat har beskrivits i inledningen har regeringen under hösten 2011 också beslutat om flera utredningsuppdrag avseende tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen, bl.a. i fråga om planeringsförenklade åtgärder.

Civilutskottet har efter beslutet om att införa den nya plan- och bygglagen vid två tillfällen behandlat motionsförslag med motsvarande inriktning som de nu aktuella förslagen. När det gäller mer övergripande förslag om en fortsatt översyn i syfte att åstadkomma en enklare och snabbare plan- och byggprocess har utskottet framhållit att det är rimligt att tillräckliga erfarenheter av den nya ordningen hinner vinnas innan det blir aktuellt med förnyade överväganden i de frågor som tas upp i motionerna (bet. 2010/11:CU22).

I samband med beredningen av regeringens förslag om komplettering av den nya plan- och bygglagen våren 2011 behandlade och avstyrkte utskottet en motion motsvarande den nu aktuella motion 2011/12:C410. Utskottet framhöll då att en av målsättningarna för lagstiftaren naturligtvis är att en ny lag ska vara så enkel och tydlig som det är möjligt att göra den och att denna målsättning bör genomsyra hela lagstiftningsprocessen. När det gäller förslaget om webbpublicering av ärenden om lov och förhandsbesked erinrade utskottet om att denna fråga övervägts i översynen av plan- och bygglagen men inte lett fram till något förslag från regeringens sida. Enligt utskottets mening borde eventuella överväganden om webbpublicering tas upp i ett vidare sammanhang än enbart beträffande den fråga motionen hade siktet inställt på (bet. 2010/11:CU23).

Vad slutligen gäller förslaget i motion 2011/12:C268 om en översyn av reglerna för sanktionsavgifter i plan- och bygglagen kan det erinras om att en översyn av de sanktionsmedel som kan användas när lagens krav inte följs har genomförts i flera steg i samband med arbetet med den nya lagen. Översynen resulterade i bl.a. höjda avgiftsnivåer och att tre olika sanktionsavgifter ersattes med ett samordnat sanktionsmedel – byggsanktionsavgiften. Avgiftsskyldigheten i systemet med de nya byggsanktionsavgifterna bygger på strikt ansvar. Regeringen gjorde i propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170) bedömningen att avgiften inte bör tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

1. att den avgiftsskyldige på grund av sjukdom inte har förmått att själv eller genom någon annan fullgöra sin skyldighet
2. att överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige inte har kunnat eller bort förutse eller kunnat påverka
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

Även vad gäller reglerna för sanktionsavgifter anser utskottet att tillräckliga erfarenheter av den nya ordningen bör vinnas innan det kan bli aktuellt med förnyade överväganden om ändringar i systemet.

Utskottet anser sammanfattningsvis att de aktuella motionerna inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Motionerna avstyrks.

Planering av bostadsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om planering av bostadsområden. Utskottet erinrar om att det är kommunerna själva som svarar för att bedöma bl.a. behovet av samhällsservice och hur bostadsområdena bör utformas för att tillgodose kravet på en god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

Jämför reservationerna 2 (S, V) och 3 (MP).

Motionerna

Tre motioner tar upp frågor som särskilt bör beaktas vid planering av bostadsområden.

Jan Lindholm (MP) föreslår i motion 2011/12:C246 att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen ska framhålla att såväl ett jämställdhetsperspektiv som ett barnperspektiv bör vara grunden i all bostadsplanering (yrkande 1). Enligt motionären innebär en planering som bygger på tillgång till bil att kvinnors rörlighet begränsas. Vidare föreslås i motionen att regeringen ska ge ett uppdrag till Boverket om ”förebyggande byggande” (yrkande 4). Motionären framhåller att många bostadsområden har brister av olika slag som måste åtgärdas. Boverkets uppdrag bör innefatta att ge kommunerna stöd att identifiera dessa brister och att undvika dem vid nybebyggelse.

I motion 2011/12:C264 yrkande 2 föreslår Berit Högman m.fl. (S) ett tillkännagivande till regeringen om att hänsyn ska tas till behovet av gemensamma lokaler, fritidshem och kulturutbud vid planering av boendemiljöer.

Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) föreslår i motion 2011/12:Kr223 yrkande 3 ett tillkännagivande om att tillgången till offentliga rum och gemensamma utrymmen måste beaktas vid planering av nya bostadsområden.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

I 1 kap. 1 § PBL anges att bestämmelserna i lagen syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

De allmänna och enskilda intressen som ska beaktas vid bl.a. planläggning behandlas i lagens andra kapitel. Där anges bl.a. att planläggning ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov (2 §). Vidare anges att planläggning bl.a. ska främja en från social

synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper (3 §). Vid planläggning ska bebyggelse utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till bl.a. behovet av framtida förändringar och kompletteringar (6 §). Det ska tas hänsyn till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns bl.a. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice (7 §).

Utskottets ställningstagande

Överväganden av de slag som framhålls i de aktuella motionerna bör givetvis ingå som en självklar del i kommunernas arbete med planläggning av nya bostadsområden eller kompletteringsbebyggelse. Detta kommer också till uttryck i plan- och bygglagens bestämmelser om de allmänna intressen som ska beaktas vid planläggning. I kommunernas arbete ska bl.a. olika befolkningsgruppers behov beaktas liksom behovet av olika former av samhällsservice. Hänsyn ska också tas till behovet av framtida förändringar. Det får vidare förutsättas att kommunerna i sin planläggning i möjligaste mån beaktar tidigare konstaterade brister.

Boverket har i en rad olika rapporter och i andra former gett kommunerna råd och vägledning i olika frågor som är aktuella vid planering av bl.a. bostadsområden. Det görs nu också omfattande kompetens- och utbildningsinsatser med anledning av den nya lagstiftningen. De aktuella motionerna ger emellertid utskottet anledning att erinra om att det är kommunerna själva som svarar för att bedöma bl.a. behovet av samhällsservice och hur bostadsområdena bör utformas för att tillgodose kravet på en god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper.

Något tillkännagivande till regeringen i frågan kan inte anses vara behövt. Motionerna avstyrks.

Klimatfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om klimatfrågor i planeringen. Utskottet vidhåller sin uppfattning att den nya plan- och bygglagen klart ger uttryck för att hänsyn ska tas i planeringen till de risker som ett förändrat klimat kan föra med sig, exempelvis när det gäller översvämningar och erosion.

Jämför reservation 4 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C213 föreslår Jan Lindholm (MP) ett tillkännagivande till regeringen om att plan- och bygglagen behöver revideras så att hänsyn tas till behovet av större marginaler för den byggda miljön på grund av ett förändrat klimat. Motionären framhåller att följderna av klimatförändringen i form av bl.a. ökad nederbörd, höjda vattennivåer, kraftigare vindbyar och högre temperaturer innebär nya förutsättningar för bebyggelseplaneringen och att detta inte har beaktats i den nya plan- och bygglagen.

Även enligt motion 2011/12:Fö214 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 3 behöver regelverken för byggande anpassas till de förändrade förhållanden som klimatförändringarna ger upphov till. Motionärerna anser att det behövs nya planeringsverktyg och förändrade riktlinjer för byggande av både bostäder och infrastruktur.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Enligt 2 kap. 3 § ska hänsyn tas till bl.a. miljö- och klimataspekterna vid planläggning. Den tidigare plan- och bygglagen saknade ett sådant uttryckligt krav. Enligt 2 kap. 5 § ska, vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked, bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl.a. risken för olyckor, översvämning och erosion. Detta krav infördes redan den 1 januari 2008 i den tidigare gällande lagen. Det finns även bestämmelser om att länsstyrelsen särskilt ska verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion under samrådet om kommunernas förslag till översiktsplan (3 kap. 10 §) respektive detaljplan (5 kap. 14 §).

Tidigare behandling

I samband med införandet av den nya lagen behandlade och avstyrkte utskottet motionsförslag om klimat- och miljöhänsyn i översiktsplaneringen samt om att införa klimat- och sårbarhetsplaner i PBL (bet. 2009/10: CU25). Utskottet hänvisade bl.a. till bestämmelserna i PBL om klimataspekter m.m. samt till regeringens bedömning i propositionen (prop. 2009/10: 170). Regeringen anförde att dessa bestämmelser bör utgöra en god grund när kommunerna ska ta ställning till klimatrelaterade frågor i den fysiska planeringen på olika nivåer. Vidare framhöll regeringen att kommunerna och länsstyrelserna kommer att behöva stöd i sitt arbete med dessa frågor och att detta arbete i första hand bör ske genom metod- och kompetensutveckling samt genom rådgivning.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet vidhåller sin uppfattning att den nya plan- och bygglagen klart ger uttryck för att man i planeringen ska ta hänsyn till de risker som ett förändrat klimat kan föra med sig, exempelvis när det gäller översvämningar och erosion. Det är givetvis angeläget att dessa bestämmelser verkligen får genomslag i kommunernas praktiska arbete med planläggning. Boverket har under de senaste åren gett ut flera rapporter som kan ge kommunerna stöd i detta arbete, exempelvis Bygg för morgondagens klimat (2009), Mångfunktionella ytor – klimatanpassning av befintlig bebyggd miljö i städer och tätorter genom grönstruktur (2010) och Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan (2010). Den sistnämnda rapporten ger en fördjupad analys av hur planering och byggande kan främja anpassning till ett förändrat klimat.

Utskottet anser inte att riksdagen i dagsläget behöver förorda överväganden om ändrade bestämmelser i plan- och bygglagen i klimatfrågan. Det får däremot förutsättas att denna fråga även fortsättningsvis uppmärksammas i de olika metodutvecklingsprojekt som pågår inom Boverket och i samband med tillsynsarbetet med att följa lagens tillämpning.

De aktuella motionerna avstyrks.

Planering för grönområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om planering för grönområden. Utskottet konstaterar att de aktuella frågorna redan uppmärksammas i olika former av statliga myndigheter och genom särskilda satsningar.

Motionerna

I motion 2011/12:C208 föreslår Anita Brodén m.fl. (FP) ett tillkännagivande till regeringen om behovet av trädgårdar, parker och andra grönområden för människors hälsa och för miljön (yrkande 1). Motionärerna anser att riksdagen särskilt bör framhålla värdet av stadsnära skogar i detta sammanhang (yrkande 2). Vidare bör riksdagen för regeringen framhålla samhällskostnaderna för folkhälsan vid utebliven fysisk aktivitet (yrkande 3).

Bo Bernhardsson (S) föreslår i motion 2011/12:C271 ett tillkännagivande om behovet av åtgärder för att bevara och utveckla förutsättningarna för trädgårdsodling i städerna. Regeringen bör ge Boverket och andra berörda myndigheter i uppdrag att främja att kommunerna integrerar olika former av trädgårdsodling i stadsplaneringen. Vidare bör regeringen utreda hur städernas livsmedelsförsörjning ska säkras och husbehovsodlingens roll i detta sammanhang.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade föregående år (bet. 2010/11:CU22) motioner som var i huvudsak likalydande med de nu aktuella. Utskottet framhöll då att frågor om behovet av bl.a. grönområden och platser för lek i den byggda miljön ingår som en självklar del i kommunernas arbete med planläggning och att det också klart framgår av lagstiftningen att dessa frågor ska ha stor tyngd i planarbetet. Vidare hänvisade utskottet till olika myndigheters arbete med metodutveckling och kunskapsspridning på det aktuella området samt till den statliga satsningen Hållbara städer. Avslutningsvis anförde utskottet följande.

Sammanfattningsvis delar utskottet motionärernas syn på vikten av att frågor om grönområden beaktas i planarbetet och att behovet av ytor för bl.a. lek, rekreation och trädgårdsodling tillgodoses. Utskottet kan också konstatera att dessa frågor uppmärksammas i olika former av statliga myndigheter och genom särskilda satsningar. När det gäller de närmare formerna för hur dessa frågor bör hanteras i olika kommuner eller mer detaljerade synpunkter på hur plan- och bygglagens krav i dessa avseenden bör tillgodoses avstår utskottet från att ta ställning. Sådana frågor får överlåtas till de enskilda kommunerna och till det metodutvecklingsarbete som bedrivs av bl.a. Boverket.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionsförslagen.

Regeringsuppdrag till Boverket

Boverket fick i juni 2011 i uppdrag av regeringen (S2011/6087/PBB) att ansvara för ett samverkansprojekt med syfte att samordna och utveckla arbetet kring samhällsplanering och bebyggelseutveckling för en miljö som möjliggör och stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, bl.a. avseende tillgänglighet till grönområden och tätortsnära friluftsområden samt säkra, trygga och attraktiva gång- och cykelbanor. I uppdraget ingår att aktivt sprida kunskap och goda exempel om hur planeringen av den fysiska miljön kan bidra till fysisk aktivitet och hälsosamma val. Boverket ska genomföra arbetet i samverkan med Statens folkhälsoinstitut, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda aktörer.

Verket lämnade en delredovisning av uppdraget i december 2011 (rapport 2011:32). En slutlig redovisning ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 december 2012.

Utskottets ställningstagande

Som framgått ovan behandlade och avstyrkte civilutskottet föregående år motioner som i huvudsak var likalydande med de nu aktuella. Utskottet konstaterade då att de aktuella frågorna redan uppmärksammas i olika former av statliga myndigheter och genom särskilda satsningar. Sedan dess har regeringen tagit ytterligare initiativ på området genom ett uppdrag till

Boverket att utveckla arbetet kring samhällsplanering och bebyggelseutveckling för en miljö som möjliggör och stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, bl.a. avseende tillgänglighet till grönområden.

Utskottet vidhåller sin tidigare redovisade uppfattning och avstyrker motionerna.

Planering av handel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om planering av handel, bl.a. vad avser externa köpcentrum. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden i frågan.

Jämför reservation 5 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C212 föreslår Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) fyra tillkännagivanden till regeringen med anledning av etableringen av externa köpcentrum. Motionärerna anser att dessa etableringar riskerar att utarma närservicen i bostadsområden. Riksdagen bör enligt motionen framhålla behovet av ett kraftfullt agerande från statens sida för att hävda närservice och det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet (yrkande 1). Vidare föreslås att miljökonsekvensbeskrivningar måste föregå etableringar av externa köpcentrum (yrkande 2). I väntan på att förslag om hur etablering av externa köpcentrum permanent kan motverkas bör det införas ett moratorium om fem år då man inte tillåter några sådana etableringar (yrkande 3). Slutligen föreslås ett tillkännagivande om behovet av att utreda hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan se ut (yrkande 4).

Enligt motion 2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) innebär etableringen av externa köpcentrum ofta ett hot mot åkermark och leder till en utarmning av servicen i småkommuner. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs (yrkande 11). Vidare föreslås överväganden om en ny lagstiftning som föreskriver obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel (yrkande 12).

Även i motion 2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V) framhålls olika negativa konsekvenser av externa köpcentrum. Motionärerna framhåller särskilt konsekvenser i frågor om miljön, jämlikheten och jämställdheten. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om behovet av att införa bestämmelser i plan- och bygglagen som begränsar detaljhandelsanläggningar i externa lägen (yrkande 4). I avvaktan på ändringar i plan- och bygglagen bör enligt motionärerna ett moratorium införas mot etableringen av externa köpcentrum (yrkande 5).

Tidigare behandling

Förslag med motsvarande inriktning på restriktioner för etablering av köpcentrum har behandlats och avstyrkts av civilutskottet under en följd av år. I samband med beredningen av förslaget om den nya plan- och bygglagen anförde utskottet bl.a. följande (bet. 2009/10:CU25).

Miljö- och klimathänsynen har stärkts i den nya PBL liksom det mellankommunala och regionala samarbetet. Enligt utskottets mening saknas skäl att införa särskilda regler om köpcentrum med den inriktning mot nyetablering och utbyggnad som föreslås i motionen. Denna avstyrks.

Det ska uppmärksammas de krav som ställs på miljökonsekvensbeskrivningen om genomförandet av en detaljplan kan antas få en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för ett köpcentrum (4 kap. 34 § nya PBL).

Föregående år anförde utskottet bl.a. följande i frågan (bet. 2010/11:CU22).

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte finns skäl att genomföra en översyn av plan- och bygglagen med den förordade inriktningen eller införa ett moratorium för externa köpcentrum. Planeringen av handelsetableringar och de avvägningar som måste göras i dessa sammanhang bör kunna hanteras inom den nya plan- och bygglagens regelverk. Även på detta område kan det naturligtvis finnas behov av metodutveckling och spridning av goda exempel på hur frågor om handel kan hanteras i kommunernas planarbete. Boverket har också givit ut flera skrifter om planering och handel. Det kan vidare nämnas att den typ av avvägningar som föranlett motionerna tas upp i den tidigare omnämnda rapporten Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan (Boverket 2010). I rapporten redovisas erfarenheter av hur man genom detaljplanering och översiktsplanering kan minska samhällets klimatpåverkan. En av de frågor som särskilt tas upp i rapporten är detaljhandelsstrukturen och hur kommunen kan utforma en handelspolicy.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden i den aktuella frågan. Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte finns skäl att genomföra en översyn av plan- och bygglagen med den förordade inriktningen eller införa ett moratorium för externa köpcentrum. Motionerna avstyrks.

Icke-kommersiella frizoner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om en lagstiftning om icke-kommersiella frizoner. Utskottet anser inte att det finns skäl att begränsa kommunernas handlingsfrihet i de frågor om stadsrummets utformning som tas upp i motionen.

Jämför reservation 6 (MP, V).

Motionen

I motion 2011/12:C405 hävdar Valter Mutt (MP) att en omfattande och påträngande förekomst av ett kommersiellt utbud är ett stort problem i bl.a. Stockholms innerstad och förorter. Det kan gälla exempelvis storskalig utomhusreklam eller påträngande köpbudskap i kommersiella centrum. Motionären anser att det är fråga om en privatisering av det offentliga rummet som begränsar icke-kommersiella aktiviteter och kan hota mötesfriheten. Han ifrågasätter om detta bör ses som en strikt kommunal fråga eftersom kommunerna inte förmår stå emot de kommersiella intressena. Mot denna bakgrund föreslås att riksdagen ska begära att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att föreslå lagstiftning och andra åtgärder som underlättar fortlevnad och expansion av icke-kommersiella frizoner i städer och samhällen.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Kommunerna kan i samband med planläggning och ärenden om bygglov ta ställning till och besluta i frågor som gäller exempelvis lokalisering och utformning av byggnader avsedda för handel. Enligt föreskrifter som regeringen meddelat med stöd av PBL krävs det också bygglov för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra skyltar eller ljusanordningar i områden som omfattas av en detaljplan (6 kap. 3 § plan- och byggförordningen). I dessa ärenden gäller de krav på utformning och placering med hänsyn till bl.a. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan som framgår av 2 kap. 6 § PBL.

Utskottets ställningstagande

Det är kommunerna som, inom ramen för bestämmelserna i bl.a. plan- och bygglagen, i sin planering och i ärenden om bygglov ska ta ställning till frågor om stadsrummets utformning i bl.a. de avseenden som tas upp i motionen. Utskottet delar inte motionärens uppfattning att det finns skäl att begränsa kommunernas handlingsfrihet i dessa avseenden. Motionen avstyrks.

Näringsverksamhet i bostadsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att underlätta etablering av viss näringsverksamhet i bostadsområden. Utskottet hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i den aktualiserade frågan.

Motionen

Ulrika Karlsson i Uppsala (M) föreslår i motion 2011/12:C397 att plan- och bygglagen ska ses över i syfte att stärka den fria etableringsrätten. Motionären anser att det bör vara lättare att etablera viss, icke hälsofarlig, näringsverksamhet i ett område som enligt plan är avsett för bostäder.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade och avstyrkte ett motsvarande motionsförslag föregående år (bet. 2010/11:CU22) med följande motivering.

Som utskottet förstår förslaget syftar motionären bl.a. på den situationen när en byggnad inom planlagt område helt eller delvis tas i anspråk för ett annat ändamål än den senast använts för, exempelvis vid etablering av viss näringsverksamhet i en byggnad som använts för bostadsändamål. En sådan ändrad användning kan stå i strid mot en bestämmelse i detaljplan.

I en detaljplan får kommunerna bestämma bl.a. om byggnaders användning (4 kap. 11 § 2). Det krävs bygglov för en ändring av en byggnad som innebär att byggnaden helt eller delvis tas i anspråk för annat ändamål än det som byggnaden senast använts för (9 kap. 2 § första stycket 3 a). Om den bygglovspliktiga åtgärden inte är förenlig med detaljplanen kan en planändring vara nödvändig. Det finns emellertid ett visst begränsat utrymme att ge bygglov för åtgärder som avviker från gällande detaljplan, bl.a. om avvikelsen är liten och förenlig med detaljplanens syfte (9 kap. 31 § 3).

Frågan om att vidga utrymmet för planavvikelser har diskuterats i de utredningar som låg till grund för regeringens förslag om den nya plan- och bygglagen. I detta sammanhang har bl.a. frågan om etablering av viss näringsverksamhet berörts. I Byggprocessutredningens betänkande (SOU 2008:68) föreslogs en vidgning som innebar möjlighet att medge bygglov till åtgärder som strider mot en detaljplan om åtgärden är godtagbar med hänsyn till dess omfattning och planens syfte. I propositionen En enklare plan- och bygglag (prop. 2009/10:170) föreslogs emellertid endast viss språklig ändring i regleringen av möjligheten till avvikelse från detaljplan. Regeringen bedömde att det för närvarande inte finns tillräckligt beredningsunderlag för att i sak ändra de nuvarande bestämmelserna om avvikelse från plan.

Utskottet är inte berett att föreslå förnyade överväganden i den aktualiserade frågan. Den nya plan- och bygglagen bör ha varit i kraft under en tid, och viss erfarenhet bör ha hunnit vinnas av lagens tillämpning, innan det kan bli aktuellt att åter ta upp frågor om bl.a. möjligheten till etableringar som innebär avvikelse från plan.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan behandlade utskottet föregående år ett motsvarande motionsförslag och redogjorde då för de aktuella bestämmelserna i plan- och bygglagen och för övervägandena i frågan vid översynen av lagen. Utskottet är inte heller nu berett att föreslå förnyade överväganden i den aktualiserade frågan. Motion 2011/12:C397 avstyrks.

Transportplaner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bl.a. krav på transportplaner. Utskottet anser inte att motionen ger anledning till något tillkännagivande i den aktualiserade frågan.

Jämför reservation 7 (MP, V).

Motionen

Enligt motion 2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V) måste samhällsplaneringen bidra till en mer miljöanpassad transportsektor. Motionärerna föreslår mot denna bakgrund att regeringen ska återkomma med lagförslag som stärker den regionala samordningen så att miljöbelastande transporter kan minska (yrkande 1). Vidare föreslås att kommuner ska kunna kräva att samhällsbyggare – de som bygger nya bostads- eller företagsområden – i transportplaner redovisar trafiksnåla transportlösningar (yrkande 2). Motionärerna anger också ett antal exempel på vad dessa transportplaner ska innehålla, exempelvis placering och utformning av hållplatser, placering av byggnader så att avståndet till kollektivtrafik minimeras, säkra p-platser för cyklar, införande av bilpool m.m.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Kommunernas planläggning ska ske med hänsyn till bl.a. miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden (2 kap. 3 § PBL). Denna bestämmelse tillkom i samband med införandet av den nya plan- och bygglagen. I propositionen (prop. 2009/10:170) framhöll regeringen vad gäller denna bestämmelse bl.a. att det är viktigt att den fysiska planeringen samordnas bättre med infrastrukturplaneringen med syfte att uppnå en mer transport- och energieffektiv samhällsbyggnad.

Vid kommunernas planläggning och i ärenden om bygglov ska överväganden om bl.a. trafik och trafiklösningar ingå. Det framgår såväl i redovisningen av allmänna intressen som i bestämmelser om de olika planinstrumenten. Det anges således bl.a. att bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö (2 kap. 6 § första

stycket 6). Frågor om behovet av regional samordning ska uppmärksammas i samband med kommunernas arbete med översiktsplanen. Av översiktsplanen ska framgå bl.a. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen (3 kap. 5 § 4). När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan eller ändring i planen ska kommunen samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering (3 kap. 9 §). I detaljplanarbetet får kommunerna ta ställning till frågor om bl.a. byggnaders placering och utförande, markreservat för trafik- och väganläggningar samt parkering. En närmare prövning av vissa av dessa frågor kan även aktualiseras i ärenden om bygglov.

Tidigare behandling

Ett motionsförslag om klimatanpassade transporter i större tätorter behandlades och avstyrktes av utskottet i samband med beredningen av förslaget om den nya plan- och bygglagen (bet. 2009/10:CU25). Utskottet hänvisade bl.a. till kraven enligt 2 kap. 3 § PBL och till att frågan om klimatanpassade transporter tagits upp i ett antal olika utredningar och rapporter med inriktning på klimatfrågor och transportinfrastruktur. Utskottet sade sig avslutningsvis utgå från att frågorna kontinuerligt kommer att bli föremål för regeringens överväganden.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan ingår överväganden om olika transportfrågor som en naturlig del i kommunernas fysiska planering. Det framgår också av bestämmelserna i plan- och bygglagen att planläggning ska ske med hänsyn till bl.a. miljö- och klimataspekterna. Infrastrukturfrågorna kräver, som motionärerna framhåller, ofta en samverkan mellan berörda kommuner. I lagen anges också att kommunen i sitt arbete med översiktsplanen ska samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Boverket har i flera rapporter uppmärksammat hanteringen av frågor om miljöanpassade transporter i samband med fysisk planering och utarbetat vägledning för kommunernas arbete på detta område. Dessa frågor uppmärksammas exempelvis i rapporten Planer som styrmedel för att minska samhällets klimatpåverkan (2009).

I den mån förslagen i motionen innebär att ett nytt planinstrument, transportplanen, bör införlivas i plan- och bygglagen delar inte utskottet denna uppfattning. Däremot kan det givetvis finnas anledning för kommunerna att i olika former särskilt uppmärksamma trafikfrågorna utan att dessa är

direkt knutna till ett aktuellt planärende. Såväl Boverket som andra myndigheter och organisationer har gett ut material som kan ge kommunerna stöd i detta arbete. Exempelvis har Trafikverket tagit fram ett antal rapporter inom ett projekt benämnt Trast (trafik för en attraktiv stad). I juni 2011 publicerades Trast-guiden som är avsedd att ge stöd till kommuner av alla storlekar att ta fram en trafikstrategi.

Utskottet ser positivt på att frågor om hur den fysiska planeringen kan bidra till energieffektiva och miljöanpassade transportlösningar uppmärksammas i bl.a. det metodutvecklingsarbete som bedrivs av flera myndigheter och organisationer. Den aktuella motionen ger emellertid inte anledning till något tillkännagivande i frågan. Motion 2011/12:T419 yrkandena 1 och 2 avstyrks således.

Cykel- och kollektivtrafik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om behovet av att stärka cykel- och kollektivtrafikens ställning i planeringen. Utskottet konstaterar att de frågor som tas upp i de aktuella motionerna är uppmärksammade genom planlagstiftningens bestämmelser och det arbete med metodutveckling och vägledning som genomförs av myndigheter samt i flera utredningar.

Jämför reservation 8 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP) framhålls behovet av en fysisk planering som underlättar transporter med cykel och kollektivtrafik. Regeringen bör enligt motionen ta initiativ till att bebyggelseplaneringen i ökad grad utgår från ett fotgängar- och cykelperspektiv (yrkande 2). Vidare bör regeringen utveckla metoder som kan stärka kollektivtrafiken i bebyggelseplaneringen (yrkande 3).

Amineh Kakabaveh m.fl. (V) framhåller i motion 2011/12:C403 cykelns fördelar som transportmedel när det gäller miljöpåverkan, hälsoaspekter och ekonomi. Mot denna bakgrund anser motionärerna att riksdagen i ett tillkännagivande bör framhålla att cykelvägar bör ges en starkare ställning i de planinstrument som finns i plan- och bygglagen (yrkande 9).

Tidigare behandling

Civilutskottet har de två senaste åren tagit ställning till liknande motionsförslag om att riksdagen genom tillkännagivanden ska framhålla behovet av åtgärder som kan stärka cykel- och kollektivtrafikens ställning i kommunernas planering (se bet. 2009/10:CU25, 2010/11:CU22). Vid dessa tillfäl-

len har utskottet hänvisat dels till de överväganden som kommunerna enligt plan- och bygglagen ska göra i olika trafikfrågor i samband med planläggning och ärenden om lov, dels till det arbete med metodutveckling och vägledning som sker inom flera myndigheter vad gäller de aktuella frågorna. Föregående år redogjorde utskottet för bl.a. olika regeringsuppdrag inriktade på frågor om cykeltrafik m.m. Utskottet hänvisade bl.a. till den utredning som regeringen tillsatt i syfte att öka cykeltrafiken och göra den säkrare – Cykelutredningen (dir. 2010:93) samt till ett regeringsuppdrag till Trafikverket och Transportstyrelsen om att utarbeta en strategi och handlingsplan för ökad och säker cykling.

Utskottets ställningstagande

I kommunernas bebyggelseplanering ingår givetvis frågor om hur bl.a. cykel- och kollektivtrafikens behov ska tillgodoses som en viktig del. Det är också utskottets uppfattning att dessa frågor uppmärksammas alltmer i planeringsprocessen. Det gäller exempelvis frågor om hur cykeltrafiken bättre ska kunna beredas plats i stadsmiljöer som inte från början är planerade med separata cykelbanor och andra säkra trafiklösningar. Vid planering av nya bostadsområden får det förutsättas att cykel- och kollektivtrafikens behov ges särskild uppmärksamhet.

När det gäller motionärernas önskemål om att kommunerna ska få stöd i sitt arbete genom metodutveckling m.m. har utskottet, som framgått ovan, vid tidigare behandlingar konstaterat att breda insatser redan görs på detta område. Detta görs både på de berörda myndigheternas egna initiativ och på uppdrag av regeringen. Den ovan omnämnda Cykelutredningen ska redovisas senast den 31 oktober 2012. Myndighetsuppdraget till Trafikverket att utarbeta en strategi och handlingsplan för ökad och säker cykling redovisades till regeringen i slutet av 2011. Som framgått ovan i avsnittet om planering av grönområden fick Boverket i juni 2011 i uppdrag av regeringen (S2011/6087/PBB) att ansvara för ett samverkansprojekt med syfte att samordna och utveckla arbetet kring samhällsplanering och bebyggelseutveckling för en miljö som möjliggör och stimulerar till fysisk aktivitet i vardagen, bl.a. avseende tillgänglighet till grönområden och tätortsnära friluftsområden samt säkra, trygga och attraktiva gång- och cykelbanor. En slutlig redovisning ska lämnas till Regeringskansliet senast den 31 december 2012.

Civilutskottet kan sammanfattningsvis konstatera att de frågor som tas upp i de aktuella motionerna är uppmärksammade genom planlagstiftningens bestämmelser och det arbete med metodutveckling och vägledning som genomförs av myndigheter samt i flera utredningar. Något behov av de föreslagna tillkännagivandena kan därför inte anses föreligga. Motionerna avstyrks således.

Parkeringsplatser för studentbostäder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om en förändrad parkeringsnorm för studentbostäder. Utskottet konstaterar att den fråga som tas upp i motionen redan getts särskild uppmärksamhet genom ett regeringsuppdrag och att flera kommuner redan tillämpar en parkeringsnorm motsvarande vad som förordas av motionärerna.

Jämför reservation 9 (S, MP, V).

Motionen

I motion 2011/12:C348 tar Veronica Palm m.fl. (S) upp olika frågor om studentbostäder. Motionärerna hänvisar till att kommunerna kan ställa krav på att det finns parkeringsplatser för att bevilja bygglov för nya studentbostäder och att detta leder till högre byggkostnader. Mot denna bakgrund föreslås att den s.k. parkeringsnormen förändras så att det blir möjligt att bygga studentbostäder utan andra parkeringsplatser än för handikappade (yrkande 6).

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsförslag behandlades av civilutskottet föregående år (bet. 2011/12:CU22). Utskottet redogjorde då för bestämmelserna om parkering i plan- och bygglagen och anförde mot denna bakgrund följande.

Som framgår av de ovan återgivna bestämmelserna om parkering i den nya plan- och bygglagen får kommunen genom bestämmelser i detaljplan ta ställning till frågor om behov och utformning av parkeringsplatser. Många kommuner har utarbetat s.k. parkeringsnormer som riktlinjer för de krav som bör ställas för parkeringsförsörjningen i samband med planläggning och ansökan om bygglov. Dessa normer är avsedda att förenkla handläggningen av ärenden men har ingen direkt rättslig verkan.

Regeringen har uppmärksammat den fråga om behovet av parkeringsplatser för studentbostäder som tas upp i motionen. I regleringsbrevet för 2011 (M2010/4959/A) anges att Boverket i en särskild rapport till Regeringskansliet senast den 31 december 2011 bl.a. ska redovisa hur kommunerna hanterar frågan om lägre krav på parkeringsplatser för studentbostäder.

Utskottet vill framhålla att det torde stå kommunerna fritt att utarbeta särskilda parkeringsnormer för studentbostäder och annat kategori-boende. Det kan vidare konstateras att ett kunskapsunderlag i de frågeställningar som föranlett motionsförslaget kommer att tas fram under innevarande år. Motionen avstyrks mot denna bakgrund.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill med anledning av motionen först erinra om att s.k. parkeringsnormer för olika typer av bostäder inte fastställs i plan- och bygglagstiftningen. Det är varje enskild kommun som själv beslutar om man ska använda sig av parkeringsnormer i arbetet med detaljplaner och bygglov samt vilka krav som i så fall anges. Frågan om kommunerna ibland ställer för höga krav på antalet parkeringsplatser vid byggande av studentbostäder har emellertid aktualiserats i olika sammanhang. Det var också bakgrunden till det ovan omnämnda regeringsuppdraget till Boverket att redovisa hur kommunerna hanterar den aktuella frågan. Boverket redovisade regeringsuppdraget i december 2011 (rapport 2011:28).

I rapporten finns en redovisning av hur landets högskolekommuner hanterar frågan om parkeringsplatser och eventuella parkeringsnormer för studentbostäder. Det konstateras bl.a. att majoriteten av högskolekommunerna har en parkeringsnorm, att elva kommuner tillämpar en norm med lägre krav på parkeringsplatser för studentbostäder och att fyra kommuner helt saknar en norm. Enligt den intervjustudie som har genomförts är majoriteten av kommunerna överens om att parkeringsfrågan inte är orsak till att det inte byggs fler studentbostäder.

Den aktuella frågan om behovet av parkeringsplatser har vidare uppmärksamats i en analys av förutsättningarna för byggande av studentbostäder som genomfördes hösten 2011 av en konsult på uppdrag av Socialdepartementet.

Civilutskottet kan således konstatera att den fråga som tas upp i motionen redan har getts särskild uppmärksamhet av regeringen. Det får förutsättas att de berörda kommunerna fortsättningsvis noga överväger vilka krav på parkeringsplatser som behöver ställas i samband med projekt med studentbostäder. I flera kommuner tillämpas redan i dag en parkeringsnorm motsvarande vad som förordas i den aktuella motionen. Något uttalande från riksdagens sida i denna fråga kan emellertid inte anses vara lämpligt eller behövligt. Det är förutsättningarna och behoven i de enskilda kommunerna som bör vara utgångspunkten i planeringsarbetet.

Motion 2011/12:C348 yrkande 6 avstyrks således.

Bullerfrågor i planeringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om hur vissa bullerfrågor bör hanteras i planeringen. Utskottet hänvisar till att regeringen redan har vidtagit olika åtgärder som syftar till att underlätta myndigheternas arbete med att tydliggöra och klarlägga hur bulleraspekter ska beaktas i samhällsplaneringen.

Motionerna

I fyrpartimotionen 2011/12:C382 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, FP, KD) behandlas de problem som flygbuller kan förorsaka vid planeringen av nya bostadsområden. Enligt motionen medför den nuvarande tillämpningen av riktvärden för buller från flygtrafik orimliga restriktioner för bostadsbyggande i bl.a. Linköping. Enstaka ”bullertoppar” från flygtrafik har lett till att bostadsbyggande inte tilläts i vissa områden. Motionärerna pekar på att Boverket och Naturvårdsverket har gjort olika tolkningar av hur riktvärdena ska tillämpas. Motionärerna framhåller vidare att regeringens hittillsvarande åtgärder för att i dialog med myndigheterna skapa tydlighet och transparens i den aktualiserade frågan inte gett avsett resultat. Mot denna bakgrund föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande framhåller att flygbuller inte får hindra angelägen stadsutveckling (yrkande 1). Vidare föreslås att riksdagen understryker behovet av åtgärder när Boverket och Naturvårdsverket i flygbullerfrågan motarbetar varandra på ett sätt som skadar rättssäkerheten för medborgare, kommuner och företag (yrkande 2).

Jonas Jacobsson Gjörtler (M) framhåller i motion 2011/12:C263 att olika gränsvärden för buller gäller vid nybyggnation beroende på om bullerkällan är trafiken eller en industri. Enligt motionären ställs det högre krav vid nybyggnad i gamla industriområden än i stadskärnorna. Mot denna bakgrund föreslår motionären ett tillkännagivande om att regelverken för industribuller och trafikbuller behöver ses över och harmoniseras.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade och avstyrkte föregående år (bet. 2010/11:CU22) en motion med i huvudsak motsvarande inriktning som den nu aktuella fyrpartimotionen. Utskottet hänvisade då till en relativt utförlig bakgrund avseende hur frågor om planläggning och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer har hanterats av myndigheter, regering och riksdag under de senaste åren och anförde följande.

Som framgår av ovanstående bakgrund har Boverket utarbetat en handbok till ledning för kommunernas planering av bostadsområden som är utsatta för flygbuller. De tolkningsproblem avseende tillämpningen av riktvärden m.m. som tidigare kan ha förekommit i sammanhanget har uppmärksammats av Riksrevisionen och även föranlett vissa ställningstaganden och åtgärder från regeringens sida. Regeringen har också framhållit att man följer utvecklingen vad gäller bullerfrågorna nära och upprätthåller en dialog med berörda myndigheter i syfte att skapa tydlighet och transparens i styrningen (se bet. 2009/10:CU26 s. 7–9).

Utskottet kan konstatera att åtgärder redan har vidtagits av berörda myndigheter och regeringen när det gäller de frågor som föranlett motionen. Något tillkännagivande från riksdagen kan inte anses vara behövligt.

Redovisning i budgetpropositionen

I den del av budgetpropositionen som avser utgiftsområde 18 (prop. 2011/12:1, utg.omr. 18) finns en redovisning av hur bullerfrågor i planeringssammanhang har hanterats under det senaste året. Där anförs bl.a. följande.

Arbetet med att tydliggöra och klarlägga hur bulleraspekter ska beaktas i samband med prövning av den framtida samhällsutvecklingen fortgår. En rad aktiviteter har initierats i syfte att åstadkomma en ökad samsyn bland myndigheter när det gäller frågan om buller.

Naturvårdsverket har med stöd av sin nya instruktion en samordningsroll för omgivningsbuller. Verket har utarbetat en verksamhetsbeskrivning för en ny utformning av samordningen av omgivningsbuller för 2011 och de kommande årens arbete inom bullerområdet. Syftet med arbetet är bl.a. att tillsammans med berörda myndigheter, bl.a. Boverket, Socialstyrelsen och Trafikverket, identifiera och beskriva konflikter dels mellan myndigheternas uppdrag, dels inom miljömålssystemet och inom lagstiftningen samt att rapportera identifierade konflikter till Regeringskansliet. Arbetet ska också bidra till att en god ljudmiljö uppnås som det preciseras i miljökvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Storslagen fjällmiljö och God Bebyggd miljö.

Sveriges Kommuner och Landsting har tillsammans med berörda myndigheter (Boverket, Naturvårdsverket, Socialstyrelsen och Trafikverket) tagit initiativ till ett projekt i syfte att kommunicera det som myndigheterna är överens om inom bullerområdet samt att visa på möjligheter till förbättringar. Projektet påbörjades för ett år sedan och avses bedrivas fram till den 1 juli 2012. Syftet är att ta fram gemensamma budskap om buller och förmedla dessa till berörda aktörer. De angivna organisationerna har, genom att tillsammans underteckna ett dokument i maj 2011, givit uttryck för denna gemensamma viljeinriktning.

Boverket har i juni 2011 givit ut publikationen Trafikbuller och nybyggda bostäder. Avsikten med rapporten har varit att öka kunskapen om bullerexponering vid nybyggda bostäder.

— — —

Regeringen följer de pågående projekten och är angelägen om att de bidrar till en ökad samsyn till gagn för såväl enskilda som för kommuner och andra berörda inom plan-, bygg-, bostads- och miljöområdena.

Utskottets ställningstagande

Av såväl utskottets tidigare behandling som den ovan återgivna redovisningen i den senaste budgetpropositionen framgår att frågor om hur bulleraspekterna ska hanteras i den fysiska planeringen är föremål för stor uppmärksamhet. Regeringen har vidtagit olika åtgärder som syftar till att underlätta myndigheternas arbete med att tydliggöra och klarlägga hur bulleraspekter ska beaktas i samhällsplaneringen. Flera berörda statliga myndigheter liksom Sveriges Kommuner och Landsting är engagerade i ett arbete som bl.a. syftar till att åstadkomma en ökad samsyn bland myndigheterna när det gäller frågor om buller. Regeringen följer de pågående projekten och är angelägen om att de bidrar till en ökad samsyn.

Mot den redovisade bakgrunden anser utskottet att det inte behövs något tillkännagivande från riksdagen för att ytterligare uppmärksamma den aktuella frågan om hur bulleraspekterna hanteras i planeringen. Motionerna avstyrks således.

Frågor om strålning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om bygglovsplikt för antenner och basstationer respektive om att freda områden från icke-joniserande strålning. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden i dessa frågor.

Jämför reservation 10 (MP, V).

Motionen

Motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) behandlar vissa frågor om icke-joniserande strålning. Två av yrkandena i motionen om tillkännagivanden har hänvisats till civilutskottet. Det ena gäller att bygglovsplikt bör införas för antenner och basstationer (yrkande 3). Motionärerna hänvisar till att sådan lovplikt är vanlig i andra länder och att den skulle kunna ge önskvärt underlag vid lokaliseringen av ny bebyggelse. Vidare föreslås att riksdagen ska framhålla att dagens regelverk inte ger kommunerna tillräckliga möjligheter att freda områden från icke-joniserande strålning och att lagstiftningen måste förändras och bli tydlig när det gäller kommunernas möjlighet att skapa områden med låga strålningsnivåer (yrkande 4).

Tidigare behandling

Utskottet behandlade och avstyrkte motsvarande motionsförslag föregående år (bet. 2010/11:CU22). I fråga om förslaget om utvidgad bygglovsplikt hänvisade utskottet till att dessa frågor prövades i samband med det omfattande utredningsarbete som låg till grund för den nya plan- och bygglagen och anförde bl.a. följande.

Det som anförts i motionerna ger inte utskottet anledning att nu, innan den nya lagen hunnit träda i kraft, föreslå förnyade överväganden om bygglovspliktens omfattning. Utskottet vill också framhålla att den nya ordningen med att bestämmelserna om bygglov för andra anläggningar än byggnader har lagts på förordningsnivå innebär att regeringen själv kan ta ställning till behovet av förändringar om nya förhållanden eller kunskap skulle anses motivera det.

När det gäller förslaget om att ge kommunerna möjlighet att freda områden med låga strålningsnivåer hänvisade utskottet till behandlingen av den aktuella frågan i samband med beslutet om den nya plan- och bygglagen

(bet. 2009/10:CU25). Civilutskottet hänvisade då till att PBL-kommittén övervägt denna fråga och inte funnit skäl att föreslå ändringar i PBL med den aktuella inriktningen.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har inte ändrat uppfattning i de aktuella frågorna sedan föregående år. Motionsförslagen avstyrks således.

Frågor om tillgänglighet och hiss

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag i frågor om tillgänglighet och hiss. Utskottet hänvisar bl.a. till de förändringar i bygglovsprövningen som genomförts i den nya plan- och bygglagen samt till ett regeringsuppdrag till Boverket.

Jämför reservationerna 11 (S), 12 (MP, V) och 13 (SD).

Motionerna

De fyra motioner som behandlas i detta avsnitt tar upp olika frågor om hur kraven på tillgänglighet och hiss ska beaktas vid planering och byggande.

Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) framhåller i motion 2011/12: C245 att det pågår ett omfattande arbete med att i efterhand tillgänglighetsanpassa den befintliga bebyggelsen. För att sådana åtgärder ska kunna undvikas i framtiden måste all nybyggnation redan från början planeras och uppföras med en god tillgänglighet. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om behovet av att stoppa brister i tillgängligheten vid nybyggnation (yrkande 2). Vidare anser motionärerna att handikapp- och tillgänglighetsfrågorna ofta kommer in för sent i planeringsprocessen. Motionärerna föreslår därför att riksdagen ska framhålla att kunskapen hos handikapporganisationerna måste tas till vara i ett tidigt stadium i planprocessen och att det bör övervägas att ge handikapporganisationer samma möjlighet som miljöorganisationerna att överklaga vissa beslut (yrkande 3). Riksdagen bör enligt motionen för regeringen också framhålla det stora behovet av hissar i den byggda miljön (yrkande 5). Motionärerna anser att en åldrande befolkning gör det nödvändigt att pröva olika möjligheter att stimulera installation av hiss i de byggnader som saknar sådan.

Även i motion 2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) framhålls behovet av hissar i flerbostadshus och åtgärder som innebär att äldre och funktionshindrade kan bo kvar längre i det vanliga bostadsbeståndet.

Enligt motionären bör riksdagen genom ett tillkännagivande föreslå att en inventering av tillgängligheten i samhället och i flerbostadshus genomförs (yrkande 1).

Veronica Palm m.fl. (S) tar i motion 2011/12:C348 upp de krav på hiss som ställs vid ombyggnader som innebär att nya lägenheter skapas på vindsvåningar. I motionen framhålls att det i dag är brist på små lägenheter och att onreda vindar i befintliga byggnader på ett effektivt sätt kan byggas om till sådana bostäder. För att göra dessa ombyggnader mer lönsamma föreslår motionärerna att lägenheter under 30 m² som byggs på råvindar ska ges dispens från kravet på att vara tillgängliga med hiss (yrkande 5).

Betty Malmberg (M) framhåller i motion 2011/12:So446 att den nya plan- och bygglagen är ett steg i rätt riktning i arbetet med tillgänglighetsfrågorna. Motionären anser emellertid att riksdagen bör föreslå överväganden om att sanktioner ska kunna utdömas vid bristande tillgänglighet (yrkande 2).

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagstiftningen

Bestämmelserna om tillgänglighet i byggnader i plan- och bygglagen innebär i korthet bl.a. följande (8 kap. 1–2 §§ PBL). En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta krav ska uppfyllas i samband med nybyggnad, ombyggnad eller en annan ändring av en byggnad. Vid nybyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden. Vid ombyggnad ska kraven uppfyllas för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som förnyas genom ombyggnaden. Vid en annan ändring av en byggnad ska kraven uppfyllas för ändringarna. Hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas.

Ett byggnadsverk ska ha de egenskaper som är väsentliga i fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga (8 kap. 4 § första stycket 8). Vad som gäller för att detta krav ska uppfyllas framgår av föreskrifter som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar med stöd av lagen. Om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet ska byggnaden enligt plan- och byggförordningen vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar (3 kap. 18 § PBF). En bostad behöver emellertid inte vara tillgänglig genom en hiss om byggnaden har färre än tre våningar. Med våning jämställs i detta sammanhang en vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

Vid det senaste årsskiftet trädde Boverkets nya föreskrifter vid ändring av byggnader i kraft (BFS 2011:26). I de nya föreskrifterna anges följande vad gäller frågan om hiss.

Vid omfattande ändringar av flerbostadshus med fler än två våningar, arbetslokaler och publika lokaler ska en tillgänglig och användbar hiss eller annan lyftanordning installeras, om sådan saknas. Med våning jämsställs vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad. Avsteg från denna föreskrift får göras endast om det finns synnerliga skäl för detta.

I de allmänna råden till denna föreskrift anger Boverket bl.a. följande:

När en vind inreds till nya bostadslägenheter, i flerbostadshus med fler än två våningar, bör hiss eller annan lyftanordning installeras om sådan saknas. Finns det en hiss får man bedöma i varje enskilt fall, om hissen behöver dras upp till de nya bostadslägenheterna.

Synnerliga skäl för avsteg kan t.ex. vara att

- åtgärden medför att en särskilt värdefull byggnad enligt 8 kap. 13 § PBL förvanskas,
- det inte går att åstadkomma tillräckligt utrymme för såväl hiss som säker utrymning via trappa samt plats för bårtransport i trappan om hissen inte rymmer en sjukbår,
- en hissinstallation i sig skulle medföra omfattande ingrepp i byggnadens stomme, utöver de ingrepp som behövs för själva hissinstallationen,
- väsentliga boendekvaliteter skulle gå förlorade.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser liksom motionärerna att behovet av att utforma den byggda miljön så att den så långt som möjligt är tillgänglig för alla människor bör vara en av de centrala utgångspunkterna vid planering och byggande. Kraven på tillgänglighet i den byggda miljön var också en av de frågor som ägnades särskild uppmärksamhet i det utredningsarbete som låg till grund för den nya plan- och bygglagen. Ett allvarligt problem som hade uppmärksammats och som också tas upp i motion 2011/12:C245, var att även nya byggnader och bostadsområden ibland visar upp brister i tillgänglighet. Genom bestämmelser i den nya lagen har risken för sådana problem begränsats bl.a. genom en utvidgning av bygglovsprövningens omfattning. Kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga ska, till skillnad mot tidigare, behandlas redan i bygglovsprövningen. Den tidigare gällande ordningen ansågs leda till att tillgänglighetskraven ibland uppmärksammades alltför sent i byggprocessen.

Utskottet delar uppfattningen som förs fram i samma motion att det är angeläget att på ett tidigt stadium i en planprocess ta till vara handikapporganisationernas kunskap och erfarenhet. I plan- och bygglagen anges också att kommunen i arbetet med att ta fram ett förslag till en detaljplan ska ge tillfälle till samråd för bl.a. sammanslutningar som har ett väsentligt intresse av förslaget (5 kap. 11 §). I denna krets anses bl.a. olika handikapporganisationer ingå. Den fråga som tas upp i motionen om att ge handikapporganisationer rätt att överklaga detaljplaner prövades och avstyrktes av utskottet i samband med beslutet om att införa den nya plan- och

bygglagen (bet. 2009/10:CU25). Utskottet hänvisade då till de bedömningar som regeringen tidigare hade redovisat i fråga om PBL-systemets principer vad gäller uppgiften att göra den slutliga avvägningen när det gäller samhällets intressen.

Som framhålls i två av motionerna kommer behovet av en god tillgänglighet med hiss sannolikt att öka i takt med en ökande andel äldre i befolkningen. Något tillkännagivande till regeringen om detta kan däremot inte anses vara behövligt. Frågan har redan uppmärksammats genom flera utredningar och även i ett flertal andra sammanhang. Inte heller anser utskottet att riksdagen, som föreslås i motion 2011/12:C337, behöver göra ett tillkännagivande om behovet av en inventering av tillgängligheten i bl.a. flerbostadshus. Ett likalydande motionsförslag behandlades och avstyrktes av utskottet föregående år (bet. 2010/11:CU22). Utskottet hänvisade då till ett förslag från Boverket till regeringen i samband med arbetet med en handikappolitisk strategi. Regeringen har därefter i oktober 2011 beslutat att ge Boverket ett uppdrag om delmål, uppföljning och redovisning inom ramen för regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016 (S2011/8810/FST). Ett av de delmål som Boverket har fått i uppdrag att arbeta efter innebär att fler kommuner ska ha inventerat sitt flerbostadshusbestånd ur tillgänglighetssynpunkt.

I motion 2011/12:C348 föreslås att det i vissa fall ska medges undantag från tillgänglighetskraven enligt plan- och bygglagen av kostnadsskäl. Motionärerna föreslår att lägenheter under 30 m² som byggs på råvindar ska ges dispens från kravet på att vara tillgängliga med hiss. Utskottet har ovan redogjort för de bestämmelser om hiss som finns i plan- och bygglagstiftningen. Av denna redovisning framgår att bl.a. att det vid omfattande ändringar av flerbostadshus med fler än två våningar ska installeras hiss om sådan saknas. Med våning jämföras i detta sammanhang vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad. Det framgår också att vissa avsteg från denna föreskrift får göras om det finns synnerliga skäl för detta.

Det är numera relativt vanligt att råvindar byggs om till bostäder, särskilt i de större städerna. Förslaget i motionen skulle därför riskera att utesluta en stor grupp rörelsehindrade från att utnyttja och besöka många nya lägenheter. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom förslaget om att införa ett generellt undantag från hisskravet för alla smålägenheter som tillskapas på tidigare råvindar.

När det slutligen gäller förslaget i motion 2011/12:So446 om att sanktioner ska kunna utdömas vid bristande tillgänglighet vill utskottet erinra om att kravet på att en byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska prövas i samband med kommunernas bygglovsprövning. Som framgått ovan är detta en förändring i den nya plan- och bygglagen i förhållande till tidigare gällande lag. Vidare gäller att en byggsanktionsavgift ska tas ut om bygglov inte söks för en bygglovspliktig åtgärd, enligt de bestämmelser som anges i plan- och byggförordningens 9 kapitel.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsförslag som har behandlats i detta avsnitt.

Planering för ökad trygghet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om vissa initiativ för trygghetskapande åtgärder i bostadsområden. Utskottet konstaterar att motionärernas önskemål om statliga initiativ för ökad trygghet i boendemiljöer redan är väl tillgodosett genom det arbete som bedrivs inom flera myndigheter och organisationer och genom regeringsuppdrag med inriktning på de aktuella frågorna.

Jämför reservation 14 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C248 föreslår Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda MP) ett tillkännagivande till regeringen om behovet av initiativ för ökad trygghet i boendemiljöer. Enligt motionen är det av stor vikt att riksdagen lyfter fram problemen med otrygghet i samhället, inte minst i bostadsområden. Detta bör ske bl.a. genom att dessa frågor uppmärksammas i planeringen. Vidare framhåller motionärerna att belysningen är en central fråga i arbetet med att skapa trygga miljöer. I detta sammanhang måste emellertid också problemet med ljusförorening och energianvändningen beaktas.

Även motion 2011/12:Ju206 av Börje Vestlund (S) tar upp behovet av trygghetskapande åtgärder i planeringen. Enligt motionären bör riksdagen i ett tillkännagivande framhålla behovet av investeringar i trygghetskapande åtgärder i miljonprogramsområdena (yrkande 4). Det kan exempelvis ske genom att bygga bort otrygga platser och genom bättre belysning.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet instämmer i motionärernas uppfattning att frågor om hur den byggda miljön bör utformas för att skapa ökad trygghet och förebygga brott bör ägnas stor uppmärksamhet. Flera myndigheter och organisationer är också engagerade i dessa frågor. Det gäller bl.a. Boverket som sedan lång tid arbetat med frågor om brottsförebyggande åtgärder vid stadsbyggnad och utformning av byggnader. Verket har också haft flera regeringsuppdrag med denna inriktning. Ett sådant uppdrag låg exempelvis till grund för rapporten *Brott, bebyggelse och planering* (Boverket 1998) som bl.a. innehåller idéer och exempel på hur man kan arbeta brottsförebyggande med olika fysiska miljöer. Verket har därefter även varit engagerat i ett samarbete med bl.a. Brottsförebyggande rådet och Rikspolisstyrelsen med motsvarande inriktning.

Boverket är också en av aktörerna i arbetet med att ta fram rapporter inom ramen för CEN:s (The European Committee for Standardization) arbete med en standard för brottsförebyggande stadsplanering. Arbetet startade 1998 efter etablerandet av den europeiska standardiseringskommittén Prevention of crime by urban planning and building design, CEN/TC 325. Den svenska kommittén drivs genom Svenska standardiseringsinstitutet (SIS). SIS publicerade 2008 rapporten Brottsförebyggande genom stadsplanering och byggnadsutformning med riktlinjer för utvärdering av risken för brottslighet och rädsla för brott samt åtgärder, procedurer och processer som syftar till att minska dessa risker.

I oktober 2008 gav regeringen Boverket i uppdrag att på nationell nivå leda, samordna och i samverkan med länsstyrelserna stödja ett konkret utvecklingsarbete för att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv. Regeringsuppdraget finns redovisat i slutrapporten Att stärka tryggheten i stads- och tätortsmiljöer ur ett jämställdhetsperspektiv (Boverket 2010). Boverket fick vidare i juni 2011 i uppdrag av regeringen (S2011/6087/PBB) att sammanställa och sprida erfarenheter från projekt som erhållit stöd inom ramen för det utvecklingsarbete på området som bedrevs under åren 2008–2010. I uppdraget ligger också att redovisa hur de aktuella frågorna om tryggheten i stads- och tätortsmiljöer kan integreras i samhällsplaneringen och bebyggelseutvecklingen samt sprida kunskapen till berörda aktörer.

Utskottet kan således konstatera att motionärernas önskemål om statliga initiativ för ökad trygghet i boendemiljöer redan är väl tillgododett genom det arbete som bedrivs inom flera organisationer och myndigheter och genom regeringsuppdrag med inriktning på de aktuella frågorna. När det däremot gäller den praktiska tillämpningen av de råd och vägledningar som har utarbetats är detta givetvis en fråga som får hanteras av de enskilda kommunerna och fastighetsägarna.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

Bygglov för husbåt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om en översyn av plan- och bygglagen i frågor om bl.a. bygglov för husbåtar. Utskottet hänvisar till sin behandling av motsvarande förslag föregående år.

Motionen

Staffan Anger (M) föreslår i motion 2011/12:C287 ett tillkännagivande om att boende i husbåt bör underlättas. Motionären hänvisar bl.a. till att kommunerna gör olika bedömningar när det gäller krav på bygglov och andra

frågor vid boende på båtar. En översyn av plan- och bygglagen bör enligt motionären göras i syfte att tydliggöra kommunernas befogenheter i dessa frågor.

Vissa bestämmelser i plan- och bygglagen

Det krävs bygglov för nybyggnad (9 kap. 2 § första stycket 1). Enligt definitionerna i plan- och bygglagen avses med nybyggnad uppförande av en ny byggnad eller flyttning av en tidigare uppförd byggnad till en ny plats. Med byggnad avses en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den (1 kap. 4 §). Bygglov ska respektive får ges för en åtgärd som uppfyller de förutsättningar för lov som anges i 9 kap. 30–32 §§ (bl.a. överensstämmer med detaljplan, inte förutsätter planläggning, uppfyller allmänna och enskilda intressen samt krav på byggnadsverk m.m.).

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade och avstyrkte en motsvarande motion våren 2011 (bet. 2010/11:CU22). Utskottet anförde då bl.a. följande.

I hittills gällande plan- och bygglag har det inte funnits någon definition av vad som är att betrakta som byggnad. Av definitionen i den nya lagen framgår det att en byggnad kan vara varaktigt placerad på en viss plats i vatten. Därmed torde det ha blivit tydligare att krav på bl.a. bygglov under vissa förutsättningar även kan gälla för husbåtar. Liksom för byggnader i övrigt får en prövning av lagens tillämpning göras i de enskilda ärendena.

Utskottet anser inte att det finns något behov av en översyn av plan- och bygglagen i syfte att tydliggöra dess tillämpning vad gäller husbåtar. Däremot vill utskottet inte utesluta att en vägledning för kommuner i vissa metodfrågor eller i form av en exempelsamling när det gäller byggnader på vatten kan vara av värde. Sådana vägledningar har utarbetats av Boverket i en rad planfrågor där det bedömts föreligga ett behov. Det bör emellertid överlåtas till Boverket och regeringen att bedöma vilken typ av plan- och bygglovsärenden som har en sådan aktualitet att de bör föranleda särskilda insatser från verkets sida.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet avstyrker motion 2011/12:C287 med hänvisning till utskottets behandling av motsvarande förslag föregående år.

Översyn av byggreglerna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om behovet av en översyn av Boverkets byggregler m.m. Utskottet hänvisar till att det nyligen har genomförts en omfattande översyn av verkets byggregler.

Motionerna

I fyra motioner framhålls behovet av att förenkla regelverken för bostadsbyggande. Förslagen tar i första hand sikte på myndighetsföreskrifterna på området – Boverkets byggregler (BBR).

Riksdagen bör enligt motion 2011/12:C258 av Michael Svensson (M) genom ett tillkännagivande till regeringen förorda att en översyn genomförs av Boverkets byggregler. Motionären anser att reglerna inte medger tillräcklig flexibilitet i bostadsbyggandet.

Caroline Szyber (KD) framhåller i motion 2011/12:C317 att de förändringar som genomförts under de senaste åren i Boverkets byggregler varit bra. Motionären anser emellertid att vissa mindre väl utformade regler fortfarande finns kvar och att riksdagen därför bör tillkännage för regeringen att arbetet med att förenkla regelverket måste fortsätta (yrkande 2).

Även i motion 2011/12:C383 av Staffan Danielsson (C) framhålls att arbetet med att förenkla regelverken för bostadsbyggande måste fortsätta, särskilt i fråga om studentbostäder. Enligt motionären bör sådana bostäder undantas från flertalet av Boverkets byggregler.

I motion 2011/12:C299 av Anton Abele (M) föreslås att riksdagen i ett tillkännagivande ska framhålla behovet av en översyn av vilka negativa effekter de samlade bostadsregleringarna har för nyproduktion av bostäder (yrkande 1).

Bakgrund

Byggande av bostäder omfattas av ett flertal författningar. De mest centrala är plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338) samt de myndighetsförfattningar som Boverket utfärdar med stöd av dem. De aktuella motionerna tycks i första hand ta sikte på regler utfärdade av Boverket.

Boverkets byggregler – BBR (BFS 2011:6 med ändringar) – gäller vid uppförande och ändring av byggnader. I BBR anges minimikraven på byggnader vad gäller bl.a. tillgänglighet, bostadsutformning, brandskydd, hygien, hälsa, miljö, bullerskydd, säkerhet vid användning och energihushållning. Boverkets byggregler innehåller i huvudsak s.k. funktionskrav, dvs. krav på vad som ska uppnås, men inte på hur detta ska uppnås. Byggreglerna har under de senaste åren successivt genomgått relativt omfattande förändringar. De senaste ändringarna trädde i kraft den 1 januari

2012. Vid denna tidpunkt infördes också regler om ändring av byggnader i BBR. Dessa bestämmelser innehåller preciseringar av vad som redan tidigare gällde enligt lag och förordning.

Den 3 november 2011 fattade regeringen beslut om att tillkalla en särskild utredare som ska se över vissa byggfrågor i syfte att underlätta byggandet i Sverige (dir. 2011:100). Utredaren ska bl.a. kartlägga kommunernas tillämpning av bygglagstiftningens bestämmelser om tekniska egenskapskrav och analysera vilka effekter tillämpningen av dessa krav samt kommunernas eventuella särkrav har på bl.a. byggkostnaderna och det långsiktiga arbetet med hållbar samhällsutveckling. Utredaren ska föreslå lämpliga förändringar och i samtliga delar lämna de författningsförslag som behövs. Uppdraget ska redovisas senast den 3 november 2012.

Utskottets ställningstagande

Boverket har under ett antal år genomfört en omfattande översyn av verkets byggregler, BBR. Detta arbete har inneburit att de olika avsnitten i regelsamlingen successivt har gått igenom och reviderats med syfte att utforma tydliga och verifierbara funktionskrav. I och med de regeländringar som trädde i kraft den 1 januari 2012 har i princip alla delar av byggreglerna nu varit föremål för en översyn som även inkluderat en omfattande remissbehandling.

Mot denna bakgrund kan det inte anses vara motiverat att nu begära en ny allmän genomgång av regelsystemet. Däremot kommer sannolikt vissa delar av byggreglerna under de närmaste åren att behöva bli föremål för en fortsatt översyn till följd av den tekniska utvecklingen och de krav som myndighetsföreskrifterna ska tillgodose. Detta kan exempelvis gälla de energikrav som tas upp senare i detta betänkande.

Även frågan om byggreglernas utformning och konsekvenser för studentbostäder, som tas upp i en av motionerna, har nyligen varit föremål för en översyn. Den resulterade i att de särregler som finns för denna boendeform ändrades i vissa avseenden den 1 januari 2011. Utskottet ser positivt på arbetet med att söka lösningar som medger en yt- och kostnadseffektiv utformning av bl.a. studentbostäder och vill inte utesluta att ytterligare förändringar kan genomföras. Däremot kan det inte anses vara önskvärt eller realistiskt att, som föreslås i motion 2011/12:C383, undanta studentbostäderna från flertalet av Boverkets byggregler.

Det bör i sammanhanget framhållas att vissa förutsättningar för byggandet som i debatten ibland hänförs till byggreglernas utformning i stället kan ha sin grund i reglernas tillämpning i de enskilda fallen. Som påpekats i bakgrunden ovan är reglerna i huvudsak utformade som funktionskrav som lämnar utrymme för olika tekniska lösningar. När det gäller kommunernas tillämpning av bygglagstiftningens bestämmelser om tekniska egenskapskrav har, som beskrivits ovan, regeringen nyligen tillkallat

en särskild utredare med uppgift att kartlägga och analysera vilka effekter dessa krav samt kommunernas eventuella särkrav har på bl.a. byggkostnaderna och det långsiktiga arbetet med hållbar samhällsutveckling.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet de aktuella motionerna.

Energihushållningskrav vid nybyggnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om energihushållningskraven vid nybyggnad. Utskottet hänvisar till de krav som ställs i Boverkets byggregler samt till översynen av hur de svenska regelverken behöver anpassas till kraven på nära-nollenergibyggnader i EU-direktivet om byggnaders energiprestanda.

Jämför reservation 15 (MP, V).

Motionen

Enligt partimotion 2011/12:MJ407 av Lars Ohly m.fl. (V) bör ambitionen vid nybyggande vara att alla bostäder ska byggas med s.k. passivstandard, dvs. att energianvändningen ligger på 45–55 kWh/m² och år, beroende av klimatzon. Motionärerna anser att riksdagen ska framhålla att detta bör införas som en bindande norm i byggreglerna (yrkande 28).

Energihushållningskrav i Boverkets byggregler

I Boverkets byggregler (avsnitt 9) finns specificerat vilka krav som ställs på bl.a. nybyggda bostäder vad gäller energihushållning. Reglerna innebär att byggnadens specifika energianvändning, installerad eleffekt för uppvärmning och genomsnittliga värmegenomgångskoefficient högst får uppgå till vissa värden som är beroende av dels vilken klimatzon som byggnaden ligger i, dels om elvärme används i bostäderna. Specifik energianvändning är energimängden för byggnaden under ett år, dividerat med antalet kvadratmeter uppvärmd golvarea (kWh/m² och år). Reglerna avser den faktiska energianvändningen när byggnaden är i bruk. Sverige är indelat i tre klimatzoner med olika kravnivå. För bostäder som har annat uppvärmnings-sätt än elvärme har kraven nyligen ändrats. Den specifika energianvändningen för byggnaden får vid nybyggnad uppgå till högst 90–130 kWh/m² och år beroende av vilken klimatzon som byggnaden ligger i. För bostäder med elvärme uppgår motsvarande intervall till högst 55–95 kWh/m² och år.

EU-direktivet om byggnaders energiprestanda

Ett reviderat EU-direktiv om byggnaders energiprestanda antogs i maj 2010 (2010/31/EU). Direktivet innebär att energikrav ska införas för alla nya byggnader samt i vissa fall för befintliga byggnader vid större renoveringar. I direktivet (artikel 4) anges att medlemsländerna ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att minimikrav avseende byggnaders eller byggnadsenheters energiprestanda fastställs i avsikt att uppnå kostnadsoptimala nivåer. Minimikraven för energiprestanda ska ses över med jämna mellanrum som inte får överstiga fem år och ska vid behov uppdateras för att återspegla den tekniska utvecklingen inom bygg- och fastighetssektorn. Direktivet anger inga krav på nivåer för energiprestanda, utan dessa ska fastställas av respektive medlemsland. Däremot anges i direktivet att medlemsstaterna ska se till att alla nya byggnader senast den 31 december 2020 är nära-nollenergibyggnader, och att nya byggnader som används och ägs av offentliga myndigheter är nära-nollenergibyggnader efter den 31 december 2018 (artikel 9).

Regeringen har mot bakgrund av omarbetningen av direktivet samt ett bredare behov av att se över hur det sedan tidigare har genomförts i Sverige gett Boverket och Energimyndigheten i uppdrag att analysera hur ändringarna i direktivet kan genomföras. En arbetsgrupp inom Regeringskansliet har, mot bakgrund av myndigheternas rapporter, utvecklat förslag och bedömningar om hur det omarbetade direktivet ska genomföras i svensk rätt samt om viss utveckling av systemet med energideklarationer. Arbetsgruppen har redovisat sina bedömningar i två promemorior. Den första promemorian redovisar i huvudsak bedömningar och förslag avseende energideklarationer. Den andra promemorian redovisar bedömningar och förslag avseende nära-nollenergibyggnader. Båda promemoriorna remitterades under hösten 2011.

Regeringen har i propositionsförteckningen för riksmötet 2011/12 aviserat att en proposition benämnd Vägen till nära-nollenergibyggnader och mer effektiva energideklarationer kommer att avlämnas till riksdagen den 20 mars 2012.

Utskottets ställningstagande

Av redovisningen ovan framgår dels att Boverkets regler avseende energihushållning i byggnader nyligen har ändrats, dels att en översyn av hur de svenska regelverken behöver anpassas till kraven på nära-nollenergibyggnader i EU-direktivet om byggnaders energiprestanda nyligen har genomförts. Regeringen har för riksdagen aviserat att en proposition som behandlar denna fråga kommer att avlämnas under innevarande vår. Utskottet anser att redovisningen och förslagen i denna proposition bör avvaktas.

Motion 2011/12:MJ407 yrkande 28 avstyrks mot denna bakgrund.

Mål för energianvändning i byggnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsförslag om målet för energianvändningen i byggnader. Utskottet anser inte att förslagen ger anledning till närmare överväganden i frågan.

Jämför reservation 16 (S, MP, V).

Motionerna

I två motioner av Veronica Palm m.fl. (S) – 2011/12:C349 yrkande 4 och 2011/12:C352 yrkande 5 – läggs det fram likalydande förslag om att riksdagen i ett tillkännagivande till regeringen ska framhålla att energianvändningen inom bostadssektorn måste minska med minst 30 procent genom bl.a. energi- och klimatsmarta renoveringar. Motionärerna hänvisar till det uppsatta målet om att den totala energianvändningen i bostäder bör minska med 20 procent till 2020 och med 50 procent till 2050.

Bakgrund

Riksdagen har antagit ett antal mål för ökad energieffektivitet med olika fokus och tidsperspektiv. Det mål som motionärerna hänvisar till är ett delmål under miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Detta delmål fastställdes av riksdagen våren 2006 (prop. 2005/06:145, bet. 2005/06:BoU9, rskr. 2005/06:365–366) och fick då följande lydelse.

Den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler minskar. Minskningen bör vara 20 procent till år 2020 och 50 procent till år 2050 i förhållande till användningen 1995. Till år 2020 ska beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt.

Våren 2010 gjordes en samlad översyn av miljömålsarbetet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:NU) som delvis innebar att en ny målstruktur för miljöarbetet godkändes. Regeringen redovisade som sin bedömning att tidigare fastställda delmål bör upphöra när nya etappmål beslutas.

Vid sidan av delmålet för God bebyggd miljö finns flera andra av riksdagen fastställda mål om energieffektivisering samt om minskad el- och olje användning som på olika sätt även omfattar bebyggelsen. Det finns även flera EU-direktiv på energieffektiviseringsområdet som innebär krav på anpassning av den svenska lagstiftningen, bl.a. det i föregående avsnitt omnämnda direktivet om byggnaders energiprestanda (2010/31/EU).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det finns all anledning att uppmärksamt följa utvecklingen av energianvändningen i bostadsbeståndet och återkommande överväga vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå olika uppställda mål och åtaganden på området. De aktuella motionsförslagen ger emellertid inte utskottet anledning att i detta sammanhang redovisa närmare överväganden i frågan. Motiveringen i motionerna är mycket kortfattad och det framgår inte om förslaget innebär att delmålet om energianvändningen i byggnader i något avseende bör ändras och vilket år som minskningen av energianvändningen med 30 procent i så fall avser.

Som utskottet redovisat i föregående avsnitt om energihushållningskraven i Boverkets byggregler har regeringen aviserat att en proposition med inriktning på frågan om hur energianvändningen i bostäder kan minska kommer att lämnas till riksdagen under innevarande vår.

Utskottet avstyrker motionerna med hänvisning till det anförda.

Solenergi på tak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsförslag om en lagstiftning om energiaktiva ytmaterial på byggnader och mål för solenergi på hustak. Utskottet anser att teknikutvecklingen inom bostadssektorn inte bör bli föremål för statlig styrning på det sätt som föreslås i motionen.

Jämför reservation 17 (MP, V).

Motionen

I motion 2011/12:C247 framhåller Jan Lindholm (MP) att det finns en stor potential för användning av solenergi i Sverige. För att nå ett mål om att vart fjärde tak senast 2020 ska vara klätt med solfångare eller solceller krävs styrande regler. Mot denna bakgrund föreslår motionären att riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om en lagstiftning som föreskriver energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering (yrkande 1) samt om ett lagfäst mål för solenergi på hustak (yrkande 2).

Tidigare behandling i civilutskottet

Civilutskottet behandlade och avstyrkte motsvarande motionsförslag våren 2008 (bet. 2007/08:CU11). Utskottet hänvisade bl.a. till att Boverkets byggregler hade ändrats på ett sätt som enligt verkets egen bedömning främjar solvärmen. Vidare hänvisade utskottet till ett beslut om att förlänga stödet till installation av solvärme.

Tidigare behandling i näringsutskottet

Huvuddelen av de frågor som gäller utnyttjande av solenergi ligger inom näringsutskottets beredningsområde. Näringsutskottet behandlade hösten 2011 motioner som gällde inrättande av ett nationellt planeringsmål för att främja solenergin (bet. 2011/12:NU3). Förslagen avsåg mål för såväl solvärme som solenergi. Utskottet avstyrkte förslagen och erinrade bl.a. om att elcertifikatssystemet är det huvudsakliga styrmedlet för att öka användningen av el från förnybara energikällor i Sverige. Näringsutskottet ansåg att det inte föreligger samma behov av en planeringsram för utbyggnaden av solenergin som för vindkraften. Utskottet framhöll också att ett planeringsmål i viss mån kan vara kontraproduktivt då elcertifikatssystemet bygger på att de mest kostnadseffektiva investeringarna ska göras först. Utskottet anförde avslutningsvis att de statliga insatserna snarare bör inriktas på att få fram system där kostnaderna för att producera solenergianläggningar kan minskas för att därigenom förbättra solenergens möjligheter att konkurrera med annan energiproduktion.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet ser positivt på att olika former av miljöanpassad teknik för uppvärmning och elproduktion används i allt högre grad i bostadsbeståndet och i nyproducerade byggnader. Olika system för att utnyttja solenergin har en given roll i detta sammanhang. Staten har under senare år också gett stöd till anläggningar för energiproduktion genom solfångare och solceller.

De mer övergripande frågorna om solenergens roll i det svenska energisystemet ligger som framgått ovan närmast inom näringsutskottets beredningsområde. När det gäller de energikrav som ställs upp i plan- och bygglagstiftningen vill utskottet erinra om att dessa inte pekar ut vissa tekniska lösningar utan tar sin utgångspunkt i att begränsa byggnadens specifika energianvändning. Denna energianvändning får reduceras med energi från solfångare eller solceller placerade på byggnaden, vilket främjar utnyttjandet av solenergi.

Civilutskottet anser att teknikutvecklingen inom bostadssektorn inte bör bli föremål för statlig styrning på det sätt som föreslås i motionen. Utskottet är således inte berett att förorda överväganden om en lagstiftning som innebär krav på att solfångare och solceller används vid nyproduktion och renovering av bostäder. Motion 2011/12:C247 avstyrks.

Smarta elnät

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om ett projekt inriktat på att nybyggnation ska vara anpassad för smarta elnät. Utskottet konstaterar att det redan pågår en omställning och teknikutveckling som ligger väl i linje med vad motionären förordar.

Motionen

Smarta elnät är ett brett begrepp som används för att beskriva framtidens elnät där informations- och kommunikationsteknik i mycket högre grad än i dag används för kontinuerlig och dubbelriktad information om energiflöden i elnätet.

Staffan Anger (M) föreslår i motion 2011/12:C286 att regeringen tillsammans med bl.a. Sveriges Kommuner och Landsting eller enskilda kommuner ska starta ett projekt för att se över hur man i kommunernas planarbete kan fastställa att all nybyggnation redan från början ska vara anpassad för smarta elnät.

Tidigare behandling

Utskottet behandlade och avstyrkte ett motsvarande motionsförslag våren 2011 och hänvisade till att Energimyndigheten tillsammans med Vinnova hade anslagit medel till en förstudie om en satsning på smarta elnät i Norra Djurgårdsstaden (bet. 2010/11:CU22).

Regeringens bedömning m.m.

Energimarknadsinspektionen (EI) har på regeringens uppdrag utrett frågor angående smarta elnät. Resultatet finns redovisat i rapporten Anpassning av elnäten till ett uthålligt energisystem – Smarta mätare och intelligenta nät (EI R2010:18). Våren 2011 redovisade regeringen, bl.a. med utgångspunkt från rapporten, sin bedömning av frågor om smarta elnät i propositionen Stärkt konsumentroll för utvecklad elmarknad och uthålligt energisystem (prop. 2010/11:153). Regeringen anförde sammanfattningsvis följande.

Sverige bör dra nytta av de möjligheter som skapas i och med utvecklingen av smarta elnät. Utvecklingen bidrar till att nå klimat- och energimål och ger förutsättningar för ökat konsumentinflytande på elmarknaden. Kunskapen om smarta elnät bör öka bland berörda aktörer och i samhället i stort. Samverkan mellan olika aktörer för utvecklingen av smarta elnät bör stärkas. En handlingsplan för utvecklingen av smarta elnät bör tas fram.

Utskottets ställningstagande

Näringsutskottet, som inom riksdagen svarar för flertalet frågor om energisystem och elnät, framhöll vid behandlingen av den ovan nämnda propositionen att regeringen tydligt har tagit ställning för att Sverige ska kunna dra nytta av de möjligheter som skapas genom utvecklingen av smarta elnät (bet. 2011/12:NU4). Stöd har också i olika former getts till projekt och forskningsinsatser på området.

Civilutskottet kan konstatera att det redan pågår en omställning och teknikutveckling som ligger väl i linje med vad motionären förordar. Något tillkännagivande i frågan till regeringen är därför inte erforderligt. Motionen avstyrks mot denna bakgrund.

Byggregler för ventilation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att byggreglerna ska ändras så att en viss metod med virvelfri s.k. deplacerande ventilation förordas. Utskottet anser inte att det är en uppgift för riksdagen att förorda en viss teknisk lösning i detta avseende.

Motionen

I motion 2011/12:C368 framhåller Pyy Niemi (S) vikten av en god ventilation i bostäder. Motionären beskriver en metod med virvelfri s.k. deplacerande (undanträngande) ventilation som anses ge en god inomhusmiljö. Motionären föreslår mot denna bakgrund att riksdagen ska förorda en förändring av byggreglerna i fråga om ventilation.

Boverkets byggregler om ventilation

I Boverkets regelsamling för byggande, BBR, finns ett särskilt avsnitt om luftkvaliteten (avsnitt 6.2). Detta avsnitt innehåller bestämmelser med krav på luftkvaliteten i byggnader med avseende på radon i inomhusluften, mikroorganismer och ventilation. Avsnittet är uppbyggt av ett antal systemkrav som ska säkerställa god luftkvalitet. Dessa systemkrav är neutrala och rekommenderar alltså inte någon särskild teknisk lösning.

Det anges att ventilationssystemen ska utformas så att erforderligt uteluftsflöde kan tillföras byggnaden. De ska också kunna föra bort hälsofarliga ämnen, fukt, besvärande lukt, utsöndringsprodukter från personer och byggmaterial samt föroreningar från verksamheter i byggnaden. De vidare krav som anges i byggreglerna gäller vissa egenskaper för ventilationsflöden, luftdistribution, vädring och utformning av installationerna.

Utskottets ställningstagande

Boverkets byggregler är, som framgått ovan, neutrala vad gäller vilken typ av ventilationslösning som bör användas för att uppfylla de uppställda kraven på luftkvalitet m.m. Det kan inte heller anses vara en uppgift för riksdagen att förorda en viss teknisk lösning i detta avseende. Motionen avstyrks.

Byggregler för bullerdämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att behovet av ljuddämpande tak och väggar bör beaktas vid byggande av förskolor. Utskottet hänvisar till de bestämmelser om bullerskydd som finns i bl.a. Boverkets byggregler.

Motionen

Arhe Hamednaca (S) framhåller i motion 2011/12:C205 att ljudnivån i förskolan kan vara ett stort problem som delvis kan elimineras genom ljuddämpande väggar och tak. Riksdagen bör enligt motionären framhålla för regeringen att detta bör beaktas vid byggande av förskolor.

Vissa regler m.m. angående buller i byggnader

Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om buller (8 kap. 4 § första stycket 5 PBL). För att uppfylla detta krav ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att buller, som uppfattas av användarna eller andra personer i närheten av byggnadsverket, ligger på en nivå som inte medför en oacceptabel risk för dessa personers hälsa och som möjliggör sömn, vila och arbete under tillfredsställande förhållanden (3 kap. 13 § PBF).

Boverkets byggregler om bullerskydd hänvisar till en övergripande ljudklassningsstandard (för bl.a. förskolor betecknad SS 25268). Denna standard innehåller fyra klasser: A, B, C och D. Klass C motsvarar samhällets minimikrav som behöver uppnås vid nybyggnad. När det gäller ljudförhållanden anges i byggreglerna att byggnader och deras installationer ska utformas så att ljud från byggnadens installationer och angränsande utrymmen likaväl som ljud utifrån dämpas. Detta ska ske i den omfattning som den avsedda användningen kräver och så att de som vistas i byggnaden inte besväras av ljudet. I lokaler (exempelvis förskolor) ska efterklangstiden väljas efter vad ändamålet med utrymmet kräver.

Boverket har tagit fram en handbok för att underlätta för byggbranschens aktörer att tillämpa de övergripande föreskriftskraven i byggreglerna och ljudkraven i standarderna, Bullerskydd i bostäder och lokaler (Boverket 2008). Handböcker och skrifter om hanteringen av buller i förskolan har också getts ut av flera andra myndigheter och organisationer.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan är kraven på bullerdämpning vid byggande av bl.a. förskolor utformade så att hänsyn ska tas till den avsedda användningen. I Boverkets byggregler har nyligen också tagits in regler med krav på bullerskydd vid ändring av byggnader. Vidare har Boverket och andra myndigheter och organisationer gett ut handböcker och skrifter om hanteringen av buller i förskolan. Det bör i sammanhanget erinras om att regler om buller även ges ut av Arbetsmiljöverket, Socialstyrelsen och Naturvårdsverket.

Mot den redovisade bakgrunden kan inte utskottet se något behov för riksdagen att för regeringen särskilt framhålla behovet av bullerdämpande utförande av förskolor. Motion 2011/12:C205 avstyrks således.

Byggnaders inomhusmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med inriktning på olika frågor om inomhusmiljön. Utskottet hänvisar till sitt tidigare ställningstagande i de aktuella frågorna samt till en pågående beredning av ansvarsfrågan för byggfel.

Jämför reservation 18 (MP, V).

Motionen

Jan Lindholm (MP) tar i motion 2010/11:C244 upp olika problem med ohälsa kopplat till byggnaders inomhusmiljö. Mot denna bakgrund föreslår motionären att det ska utarbetas en lagstiftning med en minst tioårig garanti på att byggnaden inte skadar människors hälsa (yrkande 1).

Vidare föreslås att regeringen låter utreda möjligheten att införa en bygghaverikommission med uppgift att granska alla fall av ”sjuka hus-syndromet” i landet och föreslå lösningar både för de drabbade personerna och för de byggnadstekniska problemen (yrkande 2).

Regeringen bör också tillsätta en utredning som får till uppgift att lägga fram förslag om hur man kan lösa problemen för dem som drabbas av ”sjuka hus” och får liknande problem på arbetsplatser eller i andra lokaler (yrkande 4).

Slutligen föreslås att regeringen ska utreda formerna för en fond som ska hantera kostnader som uppstår vid ersättning till dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer (yrkande 6). Motionären pekar på möjligheten att införa en avgift för byggföretag vid nybyggnation och större renoveringar.

Tidigare behandling

Civilutskottet behandlade och avstyrkte våren 2010 en partimotion (MP) med i huvudsak motsvarande förslag (bet. 2009/10:CU9). Utskottet anförde då bl.a. följande:

Civilutskottet anser, liksom motionärerna, att frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra inomhusmiljön i byggnader med problem och för att hindra att nya problem uppkommer bör tillmätas stor vikt. Det är en fråga som måste uppmärksammas i en rad olika sammanhang och som innebär att ett flertal aktörer har en viktig uppgift. Samtidigt bör det framhållas att problemen med brister i inomhusmiljön redan har föranlett ett stort antal utredningar och åtgärder under de senaste årtiondena. Detta har lett till förbättringar på vissa områden, men mycket arbete återstår för att uppställda mål om en god inomhusmiljö ska kunna nås.

Utskottet kan konstatera att den nu aktuella motionen innehåller förslag som i flera avseenden är mycket långtgående och avser mycket komplexa frågor. Det gäller exempelvis förslagen om en tioårig hälsogaranti för byggd miljö och en bygghaverikommission med mycket omfattande uppgifter. Utskottet behandlade även föregående år ett antal motionsförslag med delvis samma inriktning som i den nu aktuella motionen. Vid detta tillfälle (bet. 2008/09:CU30) hänvisade utskottet till ett flertal pågående insatser som helt eller delvis är inriktade på inomhusmiljöfrågor. [...] (anm. Utskottet hänvisade till Boverkets Betsiprojekt och arbetet med miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö.)

När det gäller de frågor om ansvarsförhållandena på byggområdet som tas upp i motionen kan det erinras om att flera av de lagar som har betydelse i sammanhanget nu är föremål för översyn. Det gäller, som framgått ovan, bl.a. plan- och bygglagen och lagen om byggfelsförsäkring. Vidare har de frågor som tas upp i motionen samband med tillämpningen av flera andra lagar. Det gäller exempelvis lagen om energideklarationer som förutom energiredovisningen även ställer krav på redovisning av uppgifter om den obligatoriska funktionskontrollen av ventilationssystem och om radonmätningar. Även i det pågående arbetet med att reducera energianvändningen i såväl det befintliga byggnadsbeståndet som i nyproduktionen är det nödvändigt att ta hänsyn till frågor om inomhusmiljön.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att forskningen inom byggområdet tar upp sådana frågor med betydelse för inomhusmiljön där kunskapsunderlaget fortfarande är bristfälligt. Det är emellertid inte en uppgift för riksdag och regering att göra närmare bedömningar om forskningsbehovet inom olika områden.

Även om de statliga insatserna i form av bl.a. lagstiftning och kunskaps spridning har stor betydelse i arbetet för en god inomhusmiljö är givetvis de insatser som görs av aktörerna själva inom bygg- och fastighetssektorn helt avgörande. Huvudansvaret för byggnadernas utformning och användning, och därmed även inomhusmiljön, ligger på byggherrar och fastighetsägare. De statliga insatserna är till stor del

inriktade på att stödja de enskilda fastighetsägarnas arbete med att förbättra inomhusmiljön. Här har emellertid även bygg- och fastighetssektorns egna organisationer en viktig uppgift. Ett sådant arbete bedrivs bl.a. av Kretsloppsrådet där stora delar av bygg- och fastighetssektorn medverkar i ett gemensamt åtagande att uppnå en hållbar byggd miljö. Kretsloppsrådet har utformat ett åtgärdsprogram för säkerställande av en god inommiljö och arbetar också för att användningen av material och ämnen som kan vara negativa ur miljö- och hälsosynpunkt successivt fasas ut.

Utskottet vill avslutningsvis erinra om att inomhusmiljön inte bara beror på själva byggnaden och dess underhåll utan också ofta är starkt beroende av nyttjarnas beteende och av emissioner från de verksamheter som bedrivs i byggnaderna. Dessa frågor om arbetsmiljö m.m. ligger till stor del utanför civilutskottets beredningsområde. Det gäller även frågor om sjukvårdens insatser för dem som drabbats av ohälsa till följd av en dålig inomhusmiljö.

Enligt utskottets uppfattning bör de olika insatser som har till syfte att förbättra inomhusmiljön i det svenska byggnadsbeståndet även fortsättningsvis ha hög prioritet. Det handlar då både om att driva arbetet vidare i nuvarande former och att pröva nya vägar till följd av vunna erfarenheter. De överväganden och förslag som redovisas i motion C390 ger emellertid inte utskottet tillräcklig anledning att föreslå ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga.

Byggförsäkring m.m.

Lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m. innehåller krav på att en byggförsäkring ska finnas vid en nybyggnad eller ombyggnad om byggnaden helt eller till övervägande del är avsedd att användas som bostad för permanent bruk. En byggförsäkring ska omfatta fel eller skador som visar sig efter det att byggnadsarbetet godkändes vid en av försäkringsgivaren angiven besiktning och som anmäls inom tio år efter ett sådant godkännande. Vissa särskilda bestämmelser gäller i fråga om småhus.

Kravet på byggförsäkring infördes i syfte att bl.a. vara ett skydd för de boende mot ohälsa på grund av byggfel. Lagen har under senare år varit föremål för överväganden i flera utredningar. I januari 2011 redovisades promemorian Avskaffande av den obligatoriska byggförsäkringen (Ds 2011:2). I promemorian föreslås att kravet på den obligatoriska byggförsäkringen tas bort. Frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen tillsatte i november 2011 en särskild utredare med uppgift att se över vissa byggfrågor i syfte att underlätta byggandet i Sverige. Som en del i detta uppdrag ingår att utreda förutsättningarna för att dela upp byggherreansvaret vid bostadsbyggande på olika aktörer i byggprocessen samt att analysera ansvarsbestämmelserna i plan- och bygglagen och konsumenttjänstlagstiftningen. Uppdraget tar sin utgångspunkt i vissa överväganden och förslag som redovisats i Byggprocessutredningens betänkande (SOU 2008:68).

Resultatredovisning i budgetpropositionen

I den senaste budgetpropositionen redovisade regeringen olika insatser med inriktning på inomhusmiljö, bl.a. från Boverkets sida (prop. 2011/12:1 utg.omr. 18). I denna redovisning anförs bl.a. följande.

De åtgärder som Boverket i huvudsak har föreslagit för att minska fukt- och mögelskadorna är för nyproduktion en förbättrad tillsyn över byggandet. En förbättrad tillsyn över byggandet är också genomförd genom den nya plan- och bygglagstiftning som trädde i kraft den 2 maj 2011. För befintliga byggnader har Boverket föreslagit främst informationsinsatser om fukt- och mögelproblem samt obligatorisk besiktning av småhus vid försäljning.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet behandlade, som framgår ovan, för två år sedan en motion med i huvudsak motsvarande förslag som i den nu aktuella motionen. Utskottet framhöll då att frågan om vilka åtgärder som behöver vidtas för att förbättra inomhusmiljön i byggnader med problem och för att hindra att nya problem uppkommer bör tillmätas stor vikt samt att ett flertal aktörer har en viktig uppgift i sammanhanget. Enligt vad utskottet anförde har staten en viktig uppgift genom insatser i form av bl.a. lagstiftning och kunskapspridning, men huvudansvaret för byggnadernas utformning och användning, och därmed även inomhusmiljön, ligger på byggherrar och fastighetsägare. De förslag till statliga åtgärder som fördes fram i motionen vann inte utskottets bifall. Utskottet konstaterade att förslagen i flera avseenden var mycket långtgående och avsåg mycket komplexa frågor. Detta ansågs exempelvis gälla för förslagen om en tioårig hälsogaranti för byggd miljö och en bygghaverikommission med mycket omfattande uppgifter.

När det gäller ansvarsfrågan för byggfel m.m. pågår som redovisats ovan en beredning inom Regeringskansliet. Vidare har regeringen tillsatt en särskild utredare med uppgift att bl.a. analysera vissa ansvarsbestämmelser i plan- och bygglagen och konsumenttjänstlagstiftningen. Utskottet vill också hänvisa till Boverkets bedömning att en förbättrad tillsyn över byggandet är en viktig åtgärd för att minska fukt- och mögelskadorna i samband med nyproduktion. Som regeringen framhöll i budgetpropositionen är en förbättrad tillsyn över byggandet genomförd genom den nya plan- och bygglagstiftningen.

Utskottet har inte ändrat uppfattning om de förslag som förs fram i motionen. Motionen avstyrks med hänvisning till det nu, och vid tidigare behandling, anförda.

Certifieringssystem för byggnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att regeringen ska låta utveckla ett certifieringssystem för byggnader med utgångspunkt i systemet Miljöbyggnad. Utskottet anser inte att det är riksdagens sak att förorda ett av de system som i dag används framför de andra.

Jämför reservation 19 (V).

Motionen

Amineh Kakabaveh m.fl. (V) hänvisar i motion 2011/12:C403 till ett antal olika certifieringssystem för byggnader och hela stadsdelar. Förslaget i motionen (yrkande 10) innebär att regeringen bör ta ett av dessa system – Miljöbyggnad – som utgångspunkt och låta utveckla en modell för certifiering som anpassas till Boverkets byggregler.

Bakgrund

Det har under senare år utvecklats ett antal olika system för miljöcertifiering av byggnader. I Sverige är främst följande system aktuella: Miljöbyggnad, Svanen, Green Building, Breem och Leed.

Systemen skiljer sig åt när det gäller bl.a. omfattningen av de frågor som tas upp i certifieringen. Miljöbyggnad (f.d. Miljöklassad byggnad) är ett svenskt system för att certifiera byggnader inom energi, inomhusmiljö och material. Ett Svanenmärkt hus bedöms enligt kriterier som gäller energi, inomhusmiljö, material, driftinstruktioner för de boende, kvalitet i byggprocessen och övergripande krav på licensinnehavaren. Green Building är ett EU-initiativ som lanserades 2004 för att snabba på energieffektiviseringen i bygg- och fastighetssektorn. Bedömningen sker utifrån vissa kriterier på energieffektivitet. Leed är ett certifieringssystem som ursprungligen utvecklades i USA. De nyckelområden som bedöms och betygsätts gäller mark, vatten, energi, material och andra byggresurser, inomhusklimatet, lokalisering och kommunikationer, kunskap och utbildning samt innovativ design. Breem är ett system som ursprungligen utvecklades i Storbritannien. Ett brett spektrum av frågor tas upp i bedömningen av byggnadens miljöprestanda. Bedömningen delas in i energi, hälsa, transport, vatten, material, avfall, markanvändning, utsläpp och ekologi.

Sweden Green Building Council är en ideell förening som har ett stort antal företag och organisationer inom den svenska bygg- och fastighetssektorn som medlemmar. Föreningen arbetar bl.a. med att tillhandahålla, utveckla och marknadsföra olika certifieringssystem.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet ser positivt på det pågående arbetet med att utveckla och öka användningen av system för certifiering av byggnader. Enligt uppgift har intresset för certifiering också ökat påtagligt under de senaste åren. Certifieringssystemen kan sätta fokus på de olika miljö- och energikrav som fastighetssektorn i allt högre grad måste leva upp till. Den ökade användningen av certifieringssystem kan också medföra stora fördelar för bostadskonsumenter och fastighetsägare.

Som motionärerna själva konstaterar, och som framgår av bakgrunden ovan, finns det ett antal olika system som hittills har kommit till användning i Sverige. Oavsett vilket land som dessa system ursprungligen är utvecklade i är det självklart att de vid användningen i Sverige måste anpassas till svensk lagstiftning och svenska förhållanden. Civilutskottet anser däremot inte att det är riksdagens sak att förorda ett av de system som i dag används framför de andra. Det får förutsättas att det pågående utvecklingsarbetet successivt leder fram till att system som är väl anpassade till svenska förhållanden och behov kommer till bred användning.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet den aktuella motionen.

Klimatanpassat byggande i trä

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om behovet av strategier för att integrera byggprocessen i klimatarbetet och för ett ökat byggande i trä. Utskottet framhåller att de frågor som tas upp i motionen redan får anses vara väl uppmärksammade.

Motionen

I motion 2011/12:C211 förslår Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C) ett tillkännagivande till regeringen om behovet av tydliga strategier för att mer kraftfullt integrera byggprocessen i klimatarbetet. Motionärerna framhåller särskilt betydelsen av byggande i trä.

Bakgrund

Under de senaste tio åren har staten på olika sätt sökt bidra till att öka kunskapen om byggande i trä. På förslag av näringsutskottet initierade riksdagen våren 2002 genom ett tillkännagivande till regeringen vissa åtgärder i syfte att främja träanvändningen inom olika sektorer. I december 2002 tillsatte regeringen en förhandlare med uppdraget att ta fram underlag för en överenskommelse om en nationell strategi för att främja en ökad användning av trä i byggandet, och i januari 2004 redovisades en departementspromemoria i ämnet. Regeringen utsåg i maj 2005 en ordförande för en

kommitté med uppdrag att samordna en träbyggnadsstrategi – Nationella träbyggnadsstrategin. Kommittén hade i uppdrag att samverka med intressenterna inom området och verka för att åtgärderna i linje med strategin främjar utvecklingen inom byggsektorn vad gäller utbudet av fler och bättre långsiktigt hållbara alternativ, utifrån objektiva grunder. Målet med träbyggnadsstrategin var att trä ska bli ett självklart alternativ i allt byggande, även i stora konstruktioner. Uppdraget för kommittén för träbyggnadsstrategin förlängdes i två omgångar och avslutades därefter i december 2008 med en redogörelse för vad som uppnåts under arbetet.

Resultaten från arbetet med träbyggnadsstrategin hanteras vidare bl.a. av Delegationen för hållbara städer, som tillsattes i september 2008 genom beslut av miljöminister Andreas Carlgren (M2008/3402/A). I uppdraget till delegationen sägs att erfarenheterna från arbetet med Nationella träbyggnadsstrategin bör tas till vara. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2012.

I januari 2009 startade projektet Trästad 2012 som ett samarbete mellan stat, kommuner och Sveriges Träbyggnadskansli. Projektet bygger vidare på de erfarenheter som gjordes under arbetet med Nationella träbyggnadsstrategin. Syftet är att driva en utveckling av rationella och klimateffektiva byggsystem baserade på träbyggande.

Utskottets ställningstagande

Av bakgrunden ovan framgår att staten under den senaste tioårsperioden på olika sätt sökt bidra till att utveckla svensk kompetens och teknik för träbyggnad. Civilutskottet vill dock framhålla att denna satsning inte bör ses som ett ställningstagande när det gäller val av teknik och material i byggandet. Det är angeläget att arbetet med att integrera byggprocessen i klimatarbetet bedrivs på ett sådant sätt att det oavsett val av byggmaterial blir möjligt att uppnå högt ställda miljö- och energikrav samtidigt som byggkostnaderna kan hållas nere.

De frågor som tas upp i motion 2011/12:C211 får redan anses vara väl uppmärksammade. Motionen avstyrks mot denna bakgrund.

Regler för kollektivhus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att det ska genomföras en genomlysning av vilka hinder för kollektivhus som finns i lagstiftningen. Utskottet konstaterar att motionärerna inte gett något exempel på vilken typ av hinder som åsyftas.

Jämför reservation 20 (MP, V).

Motionen

I motion 2011/12:C403 framhåller Amineh Kakabaveh m.fl. (V) att boende i kollektivhus är ett alternativ som innebär ökat inflytande och gemenskap i vardagen. Enligt motionärerna bör det ske en genomlysning av vilka hinder för kollektivhus som finns i lagstiftningen (yrkande 15).

Bakgrund

De särskilda förhållanden som behöver beaktas vid uppförande och förvaltning av kollektivhus har i olika sammanhang uppmärksammats av myndigheter och organisationer.

Boverket gav 2005 ut rapporten Bostadsutformning vid kollektiva boendeformer – en utredning av om och hur Boverkets byggregler bör anpassas till kollektiva boendeformer. Rapporten togs fram som ett led i översynen av Boverkets byggregler. I rapporten beskrivs och analyseras olika kollektiva boendeformer med avseende på hur de vuxit fram, utbud, behov, lagar och bestämmelser. Det ges också exempel på olika utformningar. Särskilt fokus ligger på bestämmelserna om bostadsutformning i Boverkets föreskrifter och hur de tillämpas.

År 2007 gav SABO tillsammans med fyra bostadsföretag och Riksföreningen Kollektivhus Nu ut boken Gemenskap och samarbete – bygga upp och bo i kollektivhus. Avsikten var att inspirera, vägleda och ge stöd för nya projekt som är inriktade på gemenskapsboenden. Det finns även andra skrifter som behandlar olika frågor som är aktuella vid kollektivhusboende.

Utskottets ställningstagande

Motionärerna föreslår att det ska ske en genomlysning av de hinder som finns för kollektivhus i lagstiftningen. Några exempel på vilken typ av hinder som åsyftas ges emellertid inte. I den mån motionärerna syftar på byggregler utfärdade med stöd i plan- och bygglagen har, som framgått ovan, en översyn särskilt inriktad på kollektiva boendeformer redan genomförts.

Utskottet avstyrker motion 2011/12:C403 yrkande 15.

Gatukostnadsersättning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om fastighetsägares skyldighet att betala för gatukostnader. Utskottet hänvisar till att regeringen nyligen tillsatt en utredning där det ingår att överväga utformningen av bestämmelserna om gatukostnader.

Motionen

I motion 2011/12:C373 av Jan Ericson (M) föreslås ett tillkännagivande till regeringen om uttag av avgifter för gatukostnader från fastighetsägare. Motionären anser att avgiften inte bör få tas ut förrän i samband med försäljning av en fastighet.

Bestämmelser om gatukostnadsersättning

Bestämmelser om fastighetsägares skyldighet att betala för gatukostnader m.m. (s.k. gatukostnadsersättning) finns i 6 kap. 24–28 §§ PBL. Kommunen har rätt att ta ut ersättning för gatukostnader från fastighetsägarna inom sådana områden med detaljplan där kommunen är huvudman för allmänna platser. Ersättningen kan avse kostnader för att anlägga och förbättra gator och andra allmänna platser. Om en kommun beslutar att en fastighetsägare ska betala gatukostnadsersättning inträder betalningsskyldigheten när anläggningen kan användas för fastigheten på avsett sätt. När betalningsskyldighet har inträtt ska betalningen ske när kommunen begär det. Under vissa förutsättningar får emellertid betalningsskyldigheten fullgöras genom avbetalningar under en längre tid. Det finns också möjlighet att jämka betalningsvillkoren om de är alltför betungande för fastighetsägaren.

Aktuell utredning

Regeringen beslutade i november 2011 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över reglerna om genomförande av detaljplan (dir. 2011:104). I uppdraget ingår att överväga utformningen av bestämmelserna om gatukostnader. Regeringen konstaterar i direktiven att ett flertal problem är förknippade med dagens regelsystem. Utredaren ska mot denna bakgrund utarbeta förslag om gatukostnadsbestämmelser som bl.a.

- är enkla att förstå och tillämpa
- innebär att kostnaderna kan fördelas på ett skäligt sätt
- kan vinna acceptans hos kommuner och fastighetsägare
- förbättrar förutsättningarna för ett effektivt plangenomförande
- medverkar till att skapa goda förutsättningar för byggandet.

Utredaren ska särskilt ta hänsyn till frågor som avser dels den ekonomiska nytta som en fastighet kan tillgodogöra sig till följd av kommunal planläggning och kommunala investeringar, dels att ett uttag av kostnader ska kunna ske först vid en tidpunkt då en direkt nytta för fastigheten av den kommunala anläggningen uppkommer. Utredningsuppdraget ska redovisas senast den 31 december 2012.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har som framgår ovan nyligen tillsatt en utredning med uppgift att överväga bl.a. frågor om ersättning för gatukostnader. Utredaren ska utarbeta förslag som innebär att kostnaderna kan fördelas på ett skäligt sätt och som kan vinna acceptans hos kommuner och fastighetsägare.

Civilutskottet kan således konstatera att de förhållanden som föranlett den aktuella motionen nu är föremål för översyn. Resultatet av detta arbete bör avvaktas. Motionen avstyrks mot denna bakgrund.

Redovisning av radonmätning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsförslag om att införa krav på att säljaren ska genomföra och redovisa resultatet från en radonmätning inför försäljning av ett småhus. Utskottet hänvisar till dagens ordning med redovisning i energideklarationen av om en radonmätning är genomförd eller inte.

Motionen

Karin Granbom Ellison (FP) föreslår i motion 2011/12:C278 att regeringen ska låta utreda förutsättningarna för att införa ett krav på att säljaren ska genomföra och redovisa resultatet från en radonmätning inför försäljning av ett småhus. Motionären anser att dagens krav på att det i energideklarationen ska uppges om en radonmätning är utförd är otillräckligt.

Bakgrund

Radonutredningen förslog i sitt betänkande (SOU 2001:7) att fastighetsägaren skulle vara skyldig att mäta radonhalten i inomhusluften. Utredningen föreslog också att det skulle införas en skyldighet för fastighetsmäklare att skriftligen upplysa köpare om radonhalten i ett hus som är till försäljning. Radonutredningens betänkande och ett antal andra utredningar och uppdrag låg till grund för en proposition om vissa inomhusmiljöfrågor våren 2002 (prop. 2001/02:128). Det aktuella utredningsförslaget föranledde emellertid inte något förslag till riksdagen i frågan. Frågan om redovisning av radonmätning aktualiserades därefter i de utredningar och överväganden som föregick införandet av lagen om energideklaration för byggnader. I detta sammanhang föreslogs att en uppgift om huruvida radonhalten är uppmätt eller inte borde tas med bland uppgifterna i deklarationen.

Enligt lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader föreligger under vissa förutsättningar skyldighet att energideklarera byggnader. När en byggnad eller en andel i en byggnad säljs ska den som äger byggnaden

se till att det för byggnaden finns en energideklaration som vid försäljningstidpunkten inte är äldre än tio år (6 §). I en energideklaration ska det bl.a. anges om radonmätning har utförts i byggnaden (9 § 3).

En mätning av radonhalten genomförs vanligen genom utplacering av mätidosor som får sitta uppe i två till tre månader vintertid från oktober t.o.m. april, dvs. under eldningsperioden. Det finns även metoder för korttidsmätningar som dock är behäftade med större osäkerhet.

Utskottets överväganden

Som framgår av bakgrunden ovan har frågan om redovisning av radonmätning övervägts i olika sammanhang. Det i dag gällande kravet innebär att en uppgift avseende om mätning är genomförd ska tas med i energideklarationen när sådan upprättas. Krav på upprättad deklaration gäller vid försäljning av bl.a. småhus. Det innebär att en köpare uppmärksammas på frågan om radonmätning, oavsett om en sådan är genomförd eller inte.

En genomförd radonmätning underlättar i normalfallet sannolikt försäljning av ett småhus. Det får förutsättas att en köpare är särskilt angelägen att en mätning är genomförd när problem med radon kan befaras till följd av byggmaterial eller när byggnaden är lokaliserad i ett område där förhöjd risk för markradon föreligger. Det ligger därigenom även i säljarens intresse att en mätning genomförs i god tid innan en försäljning eftersom den bör utföras under en längre tid under eldningsperioden. Ett krav på att mätning alltid ska vara genomförd före en försäljning skulle däremot kunna medföra problem i vissa fall, exempelvis när försäljningen inte varit planerad under en längre tid.

Utskottet är mot den redovisade bakgrunden inte berett att bifalla motionärens förslag om obligatorisk radonmätning inför försäljning av småhus. Motion 2011/12:C278 avstyrks således.

Bostadsanpassningsbidrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsförslag om bostadsanpassningsbidrag. Utskottet hänvisar till sina tidigare ställningstaganden i de aktuella frågorna samt till ett regeringsuppdrag till Boverket.

Jämför reservation 21 (MP, V).

Motionerna

I motion 2011/12:C337 föreslår Christina Oskarsson (S) att det ska genomföras en översyn av systemet med bostadsanpassningsbidrag (yrkande 2). Förslaget läggs fram med hänvisning till en bristande tillgänglighet i stora delar av dagens bostadsbestånd.

Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C) föreslår i motion 2011/12:Fö241 att bostadsanpassningsbidrag ska lämnas för s.k. elsanering (yrkande 2). Motionärerna anser att elöverkänslighet bör betraktas som en sjukdom som ska ge samma rätt till bidrag som gäller för andra funktionshinder.

I motion 2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) framhålls att studenter med funktionsnedsättning ofta har svårt att hitta en lämplig bostad och att möjligheten till bostadsanpassningsbidrag därför bör kunna utnyttjas. Enligt motionärerna är emellertid inte studenterna prioriterade av kommunerna i detta sammanhang. Mot denna bakgrund föreslås att lagen ändras så att studenter får verklig rätt till bostadsanpassning (yrkande 4).

Bestämmelser om bostadsanpassningsbidrag

Enligt lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag m.m. svarar kommunerna för att bidrag lämnas till anpassning och återställning av bostäder (2 §). Bidrag kan lämnas till enskild person som äger en bostad för permanent bruk eller som innehar en sådan bostad med hyres- eller bostadsrätt. Om bostaden hyrs i andra hand, lämnas bidrag endast om anpassningsåtgärden är skäligen med hänsyn till hur långvarig upplåtelsen är (4 §).

Bostadsanpassningsbidrag lämnas för åtgärder för anpassning av bostadens fasta funktioner i och i anslutning till den bostad som ska anpassas. Bidrag lämnas endast om åtgärderna är nödvändiga för att bostaden ska vara ändamålsenlig som bostad för den funktionshindrade. Bidrag lämnas dock inte om de sökta åtgärderna behöver vidtas redan av väsentligen andra orsaker än behovet av anpassningen (6 §).

Tidigare behandling

Utskottet behandlade och avstyrkte våren 2011 (bet. 2010/11:CU22) motioner likalydande med de nu aktuella motionerna 2011/12:C337 och 2011/12:Fö241.

I fråga om det första motionsförslaget om en allmän översyn av systemet med bostadsanpassningsbidrag ansåg utskottet att det inte framgick vilka problem med det nuvarande regelverket som motionären ansåg föreligga. Utskottet framhöll också att enbart det förhållandet att det finns brister i tillgängligheten i stora delar av bostadsbeståndet inte i sig kan anses motivera en översyn.

I fråga om bostadsanpassningsbidrag för elsanering hänvisade utskottet till att motsvarande förslag har behandlats och avslagits av riksdagen vid ett flertal tillfällen med hänvisning till att den vetenskapliga bedömningen i frågan bör ligga till grund vid tillämpningen av lagen om bostadsanpassningsbidrag.

När det gäller förslaget i motion 2011/12:C245 om bostadsanpassningsbidrag för studentboende behandlade och avstyrkte utskottet våren 2010 (bet. 2009/10:CU9) en motion med motsvarande inriktning och anförde då bl.a. följande.

Utskottet anser, liksom motionärerna, att det är angeläget det finns ett tillräckligt utbud av bostäder som kan användas av studenter med funktionshinder. Nyare studentbostäder, liksom dagens nyproduktion, ska också uppfylla högt ställda krav på bostädernas tillgänglighet och användbarhet. Det finns däremot ett bestånd av äldre studentbostäder som inte kan utnyttjas av studenter med vissa funktionshinder utan att anpassningsåtgärder vidtas. Sådana anpassningsåtgärder kan bli aktuella t.ex. i samband med en större ombyggnad, men också när fastighetsägaren väljer att vidta åtgärder i ett begränsat antal bostäder. Det är också möjligt att få bidrag till en individuell anpassning av en bostad för en viss student genom bostadsanpassningsbidraget. Det finns således inte något undantag för studentbostäder i reglerna för bostadsanpassningsbidrag. Däremot gäller vid byte till studentbostad, liksom för köp och byten i det övriga bostadsbeståndet, att bidrag till kostnadskrävande åtgärder endast lämnas om det finns särskilda skäl för att välja en bostad som kräver anpassning.

Boverket har tillsyn över kommunernas handläggning av ansökningar om bostadsanpassningsbidrag och sammanställer årligen vissa uppgifter om bidragsgivningen. Det får förutsättas att verket i sin rapportering till regeringen tar upp eventuella problem med bidragsverksamheten. Under de senaste åren har frågor om villkoren för återanvändning av vissa installationer som finansierats med bostadsanpassningsbidrag särskilt uppmärksammats och resulterat i ett regeringsuppdrag till Boverket.

Utskottet förutsätter att även eventuella problem som gäller villkoren för bidrag till anpassning av studentbostäder kan uppmärksammas i Boverkets tillsynsverksamhet eller i annat sammanhang. Vad som anförs i den aktuella motionen ger emellertid inte utskottet skäl att föreslå något tillkännagivande till regeringen i frågan.

Regeringsuppdrag om bostadsanpassningsbidrag

Regeringen beslutade i oktober 2011 att ge Boverket ett uppdrag om delmål, uppföljning och redovisning inom ramen för regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken 2011–2016 (S2011/8810/FST). Ett av de delmål som Boverket har fått i uppdrag att arbeta efter innebär att kommunerna senast 2016 ska utöva en väl fungerande hantering av bostadsanpassningsbidraget med en hög grad av rättssäkerhet.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet har inte ändrat uppfattning i de frågor som tas upp i motionerna, utan hänvisar till sina tidigare ställningstaganden. När det gäller den fråga som tas upp i motion 2011/12:C245 vill utskottet därutöver hänvisa till det ovan omnämnda regeringsuppdraget till Boverket.

De aktuella förslagen avstyrks således.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Fortsatt översyn av plan- och bygglagen, punkt 1 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C410 av Carina Herrstedt och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motionerna

2011/12:C255 av Eliza Roszkowska Öberg och Johnny Munkhammar (båda M),

2011/12:C268 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S) yrkande 1,

2011/12:C363 av Susanna Haby (M),

2011/12:C381 av Anders Åkesson (C) och

2011/12:C392 av Krister Hammarbergh (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Den nya plan- och bygglagen är ett steg i rätt riktning när det gäller att utforma en tydlig lagstiftning. Det har emellertid redan kunnat konstateras att det fortfarande finns bestämmelser i lagen som är otydliga och svåra att praktiskt tillämpa. Arbetet med att bearbeta plan- och bygglagen måste därför fortsätta så att den som helhet uppfattas som tydlig och enkel att tillämpa. Syftet är naturligtvis att lagen ska kunna läsas och förstås inte bara av jurister och andra specialister utan även av kommunmedborgarna och alla politiskt verksamma i kommunerna.

Det finns också behov av att modernisera de bestämmelser i plan- och bygglagen som gäller kungörelse om lov och förhandsbesked. Ett beslut om lov eller förhandsbesked ska enligt den nya lagen kungöras genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar. Jag anser att detta krav på kungörelse bör finnas kvar i lagen. Bestämmelsen bör emellertid kompletteras med ett krav på att kungörelse även ska ske på respektive kommuns webbplats, där medborgarna är vana att söka information om kommunens beslut. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till de lagändringar som behövs för detta ändamål.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framfört ovan. Det innebär ett bifall till motion 2011/12:C410 (SD).

2. Planering av bostadsområden, punkt 2 (S, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Katarina Köhler (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:C264 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 2 och 2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) yrkande 3 och avslår motion 2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 4.

Ställningstagande

De två S-motionerna som behandlas i detta avsnitt lyfter fram frågan om behovet av offentliga rum och gemensamma utrymmen i våra bostadsområden. Det finns i dag en oroande utveckling mot en ökad privatisering av platser som tidigare varit öppna och tillgängliga för alla. Torg glasas in och blir till gallerior som ägs av kommersiella bolag. Det blir då dessa bolag som bestämmer hur de tidigare offentliga ytorna får användas och som reglerar tillträdet genom att exempelvis hålla stängt kvällstid. I många bostadsområden saknas också lokaler som är lämpliga för olika former av möten, kulturaktiviteter, studiecirkel m.m.

Vi anser att det är ett problem att de offentliga rummen blir allt färre. Det behövs gemensamma ytor och offentliga rum där personer av olika bakgrund och med olika erfarenheter kan mötas. Både i planeringen av nya bostadsområden och vid åtgärder i det befintliga bostadsbeståndet finns det skäl att i betydligt större utsträckning uppmärksamma denna fråga. Detta är självfallet i första hand ett kommunalt ansvar, men staten kan bidra genom exempelvis metodutveckling och planeringsstöd.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 2011/12:C264 (S) yrkande 2 och 2011/12:Kr223 (S) yrkande 3 som sin mening tillkännage för regeringen. Motion 2011/12:C246 (MP) avstyrks.

3. Planering av bostadsområden, punkt 2 (MP)

av Jan Lindholm (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 4 samt avslår motionerna

2011/12:C264 av Berit Högman m.fl. (S) yrkande 2 och

2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Tyvärr är det inte ovanligt att planeringen fortfarande utgår från ett manligt perspektiv där bilen är det självklara valet av färdmedel. Detta är en diskriminerande utgångspunkt eftersom män som grupp i betydligt större utsträckning än kvinnor har tillgång till bil, trots att det oftast är kvinnorna som sköter exempelvis hämtning på dagis och dagligvaruinköpen. En annan fråga som måste beaktas mer i planeringen är att bostadsområden inte alltid utvecklas så som planerarna har tänkt sig. Barnfamiljer kan mycket väl bosätta sig i områden där planerarna från början tänkt sig att det främst ska bo äldre eller tvärtom.

Det är mot denna bakgrund viktigt att såväl ett jämställdhetsperspektiv som ett barnperspektiv utgör grunden i all bostadsplanering. Höga krav på tillgänglighet bidrar till en humanare, säkrare och mer jämställd miljö. Planeringen måste vara inriktad på att skapa förutsättningar för ökad jämställdhet mellan människor, gamla som unga, män som kvinnor, resursstarka som resurssvaga. Alla bostadsområden måste fungera för alla befolkningsgrupper, inte minst för barnfamiljer.

I dag finns det i våra bostadsområden många synliga och dolda brister i den fysiska miljön som får återverkningar på den sociala utvecklingen. Främst är det kvinnor, barn och ungdomar som drabbas av dessa ofullständiga lösningar. Den byggda miljön, och då inte minst miljöer avsedda för boende, är viktiga sociala arenor. Sociala problem kan självklart inte lösas enbart med hjälp av den fysiska planeringen, men den byggda miljön kan skapa förutsättningar för och underlätta en god social utveckling i ett bostadsområde. Det kan då handla om att skapa vardagliga mötesplatser i form av exempelvis parkbänkar, närbutiker och olika typer av platser för fritidsaktiviteter. Det kan också handla om att skapa trygga och välkomnande miljöer genom exempelvis en väl genomtänkt belysning.

Jag anser mot denna bakgrund att riksdagen bör tillkännage för regeringen att ett barn- och jämställdhetsperspektiv bör utgöra grunden för all bostadsplanering. Riksdagen bör även föreslå att regeringen ger Boverket i

uppdrag att utveckla stöd till kommunerna så att brister i boendeplaneringen kan identifieras och åtgärdas utan större kostnader. Uppdraget bör även vara proaktivt så att nybebyggelse inte sker utan att dessa faktorer beaktas.

Det som jag har anfört ovan innebär ett bifall till motion 2011/12:C246 (MP) yrkandena 1 och 4. Övriga motioner bör avslås.

4. Klimatfrågor i planeringen, punkt 3 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12:C213 av Jan Lindholm (MP) och 2011/12:Fö214 av Bodil Ceballos m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Planeringen av den byggda miljön måste ta betydligt större hänsyn till de förväntade följderna av klimatförändringen. Det gäller bl.a. följderna av höjda vattennivåer och översvämningar, ökad variation i nederbördsmängd, större risk för kraftiga vindar och perioder med högre temperaturer än vi är vana vid. Den av IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) antagna havsnivåhöjningen på femtio centimeter till år 2100 anses enligt de senaste forskningsrapporterna snarare kunna uppgå till en och en halv meter.

I dag vet vi att vattennivån i bl.a. Vänerne sannolikt kommer att stiga betydligt. De höjda vattennivåerna kräver åtgärder i ett flertal avseenden vad gäller bl.a. lokalisering av de enskilda husen och utformning av tätbebyggda områden. Samtidigt planerar flera av de berörda kommunerna för ny bebyggelse på låglänt mark nära sjön.

En ökad variation i nederbördsmängd kan få förödande konsekvenser både för byggnader och för den mark de står på. Det finns exempel på hustak i vårt land som har rasat in för att avvattningsystemen inte kunnat hantera de extrema mängder nederbörd som på kort tid måste kunna avledas vid skyfall. Det är inte bara fastigheter som hotas av allvarliga skador vid översvämningar utan även kommunikationssystem och offentlig service.

Klimatförändringen väntas vidare leda till en större risk för stormar och ökade vindhastigheter i vindbyarna. En takpanna som lossnar från ett hustak vid kraftig vind är ett dödligt hot för en fotgängare. Att tak- och fasadmateriell blåser loss kan bli allt vanligare om vi inte ökar säkerhetsmarginalerna i våra konstruktioner.

Klimatförändringen kommer också att innebära att vi får perioder med högre temperatur än vad vi är vana vid. Detta medför ökade risker för brand, vilket gör det angeläget att kraven på brandsäkerhet sätts högre vid planering av nya bostäder.

Riksdagen och regeringen borde vara tydliga med att byggande ska ske med större marginaler till de förändrade meteorologiska och hydrologiska villkoren. De förändringar av plan- och bygglagen som har genomförts under de senaste åren har inte medfört några verkliga förbättringar i detta avseende. Mot denna bakgrund bör riksdagen ge regeringen till känna som sin uppfattning att det är angeläget att plan- och bygglagen klimatanpassas genom att hänsyn tas till problemen med ökad nederbörd, kraftigare vindar och högre temperaturer. Regeringen bör således återkomma med lagförslag med denna inriktning.

Vad vi har anfört ovan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär ett bifall till motionerna 2011/12:213 (MP) och 2011/12:Fö214 (MP) yrkande 3.

5. Planering av handel, punkt 5 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C212 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkandena 1–4,

2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 4 och 5 samt

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

I många kommuner pågår en snabb etablering av externa köpcentrum som urholkar underlaget för butiker och annan service som ligger nära bostäder och arbetsplatser. I stället för satsningar på kommunens befintliga centrum tillåts privata aktörer anlägga storskaliga butikskomplex utanför tätorterna där kostnaderna är lägre och tillgängligheten sämre. Ofta är det nödvändigt med tillgång till bil för att kunna besöka dessa köpcentrum, vilket slår extra hårt mot unga, gamla och ekonomiskt svaga grupper. Det är de bil-lösa i samhället som drabbas medan bilägarna, som till 70 procent är män, ökar sin tillgänglighet. Etableringen av externa köpcentrum är således både en jämlikhetsfråga och en jämställdhetsfråga.

Vi anser att det är angeläget att upprätthålla och stärka den lokala servicen i våra bostadsområden. En god tillgång till lokal service och handel är särskilt viktig för bl.a. äldre, rörelsehindrade och barnfamiljer. Tyvärr för-

mår kommunerna i sin planering inte alltid att stå emot de krav på externa etableringar som kommer från de stora handelskedjorna. Ibland kan det också uppstå konkurrens mellan kommuner som gör att de tillåter etableringar som egentligen inte är förenliga med klimatmålet och behovet av att hävda när servicen i bostadsområdena. Problemet med externa köpcentrum är således ofta interkommunalt. När en kommun etablerar ett externt köpcentrum leder det till negativa konsekvenser även för angränsande kommuner i form av utarmad när service och färre besökare i tätorternas centrumhandel.

Etableringen av externa köpcentrum får förutom de negativa konsekvenserna för när servicen i bostadsområdena en rad negativa miljökonsekvenser. Både kunderna och de anställda blir beroende av biltransporter. Det medför ökad miljöbelastning genom användning av fossila bränslen och annan energiförbrukning, utsläpp av hälsofarliga ämnen samt buller. Den nya infrastruktur som behövs i form av bl.a. vägar medför barriäreffekter och en ökad miljöbelastning när man tar åkermark eller annan värdefull naturmark i anspråk.

Staten måste mot denna bakgrund göra de övergripande målen om långsiktig hållbarhet i samhällsbygget mer konkreta och tydliga och aktivt hävda dessa mål för att stötta kommunerna i omställningsarbetet. Vidare behöver det genomföras en utredning om vad en långsiktigt hållbar, miljövänlig och klimatsmart handelsstruktur innebär. Utredningen bör också utarbeta förslag om förändringar i plan- och bygglagen som innebär att oönskade etableringar av externhandel mer permanent kan motverkas. I den mån etableringar av extern handel alls ska tillåtas bör det ställas krav på att de föregås av en obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner och en noggrann miljökonsekvensbeskrivning där man utreder alla följder av en etablering.

I avvaktan på en utredning om en hållbar och klimatsmart handelsstruktur samt nödvändiga lagändringar bör det införas ett moratorium under fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum kommer till stånd.

Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen med bifall till motionerna 2011/12:C212 (MP), 2011/12:MJ469 (MP) yrkandena 11 och 12 samt 2011/12:T419 (V) yrkandena 4 och 5 som sin mening bör ge regeringen till känna vad vi ovan anfört om

- behovet av ett kraftfullt agerande från statens sida för att hävda när servicens ställning i en långsiktigt hållbar samhällsplanering
- behovet av att utreda formerna för en långsiktigt hållbar och klimatsmart handelsstruktur med sociala hänsyn
- behovet av samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel
- att ett femårigt moratorium för etablering av externa köpcentrum bör införas i avvaktan på att permanenta förändringar i plan- och bygglagen kan genomföras

- att miljökonsekvensbeskrivningar alltid måste föregå etablering av externa köpcentrum.

6. Icke-kommersiella frizoner, punkt 6 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C405 av Valter Mutt (MP).

Ställningstagande

I många städer och samhällen domineras stadsbilden i dag av kommersiella budskap och olika former av köpcentrum. Det gäller inte minst i de centrala delarna av Stockholm där hela stadsbilden domineras av storskalig utomhusreklam. I stadens kommersiella centrum dånar olika köpbudskap ut genom kraftfulla förstärkaranläggningar. Förhållandena är liknande även i stadens förortscentrum. Ett särskilt problem är att hela centrumanläggningar i dag är privatägda och att mötesfriheten därigenom kan hotas då fastighetsägarna äger rätt att hindra tillträde för bl.a. politiska möten.

Stockholm är visserligen det mest påtagliga exemplet när det gäller privatiseringen av det offentliga rummet, men fenomenet breder ut sig över hela Sverige. Det hävdas ibland att detta är en stadsplaneringsfråga som faller under ett strikt kommunalt ansvar. Mot detta bör ställas att utvecklingen kan utgöra ett hot mot mötesfriheten som är en grundlagsfäst rättighet. Det ter sig orimligt att tillfälliga kommunala majoriteter ska kunna sätta sig över vår grundlag.

Grönområden, ytor för spel, lek och kultur, föreningslokaler och andra icke-kommersiella frizoner hör till det som konstituerar en stad som en plats för medborgare och inte enbart för kunder. När demokratin på kommunal nivå inte orkar stå emot trycket från multinationella megakoncerner faller det på riksdagen att stifta lagar som garanterar fortlevnaden av icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen.

Vi anser att regeringen skyndsamt bör tillsätta en utredning med uppgift att föreslå lagstiftning och andra åtgärder som stärker skyddet av – och även underlättar expansionen av – icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen.

Vad vi anfört ovan bör riksdagen med bifall till motion 2011/12:C405 (MP) som sin mening ge regeringen till känna.

7. **Transportplaner, punkt 8 (MP, V)**

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

En viktig uppgift för samhällsplaneringen är att minska transportsektorns miljö- och energipåverkan. Planeringen måste vara inriktad på att skapa ett hållbart samhälle som är tillgängligt för alla, men som samtidigt reducerar så mycket som möjligt av onödiga resor och transporter. För att samhällsplaneringen ska bidra till en omställning till en mer miljöanpassad transportsektor krävs bl.a. en förbättrad regional samordning och utveckling av kommunala transportplaner.

Den regionala planeringen har en stor potential när det gäller att påverka resmönster och energianvändning för transporter. En bebyggelseutveckling som medvetet styr mot färre och kortare transporter är en viktig ingrediens för att styra samhället mot låg miljöpåverkan. Detta kräver emellertid en ökad regional samordning och en ökad tyngd för beslut fattade på regional nivå. Vi anser därför att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med lagförslag som stärker den regionala samordningen så att miljöbelastande transporter kan minska.

I dag finns det inte några krav på att den som bygger nya bostads- eller företagsområden ska redovisa vilka transportbehov som uppkommer efter att byggnationen är slutförd. Vänsterpartiet har därför föreslagit att kommunerna ska kunna kräva att samhällsbyggare i transportplaner redovisar att deras byggprojekt leder till trafiksåla transportlösningar. Vi anser att riksdagen ska ställa sig bakom detta förslag. I utredningen Bilén, biffen och bostaden (SOU 2005:51) nämns ett antal exempel på vad som skulle kunna ingå i en transportplan. Det kan gälla exempelvis placering och utformning av hållplatser, informationssystem för kollektivtrafiken, placering av byggnader så att avståndet till kollektivtrafik minimeras, infrastruktur för videokonferenser, säkra p-platser för cyklar, särskilda p-platser för bilpoolsbilar, tankställen för miljöfordon och ekonomiska incitament för miljöanpassat resande, införande av bilpool samt en parkerings- och rese-policy.

Det vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 2011/12:T419 (V) yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna.

8. Cykel- och kollektivtrafik, punkt 9 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 2 och 3 samt

2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Hälften av alla bilresor som görs i Sverige är kortare än fem kilometer och skulle i de flesta fallen kunna ersättas med cykel eller promenad. Planeringen av transporter bör därför inriktas på att tillgodose cyklisternas och de gåendes behov liksom behovet av en god tillgänglighet till kollektivtrafik. En sådan planering ger också förutsättningar för vardagsmöten som river barriärer och underlättar förståelse för andras villkor.

Cykeln är ett transportmedel som ger minskad miljö- och klimatpåverkan, förbättrad hälsa och ökad trafiksäkerhet. Eftersom den är relativt billig är den också bra sett ur ett jämlikhetsperspektiv. Ökad cykeltrafik kan även ses som en jämställdhetsfråga eftersom kvinnor och män i lika stor utsträckning använder sig av cykel som transportmedel. Det är emellertid viktigt att komma ihåg att exempelvis personer med vissa funktionshinder inte har möjlighet att använda sig av cykel. En förutsättning för att fler ska välja bort bilen vid kortare resor är därför att det också finns en väl utbyggd kollektivtrafik med hög standard.

Med hänvisning till detta anser vi att riksdagen i ett tillkännagivande bör begära att regeringen tar initiativ som kan leda till att bebyggelseplaneringen i ökad grad utgår från ett fotgängar- och cykelperspektiv. Detta kan ske bl.a. genom att rätten till cykelvägar i bostadsområdena tydligare kommer till uttryck i plan- och bygglagen. Regeringen bör också ta initiativ till att utveckla såväl ekonomiska incitament som planeringsverktyg som kan leda till att kommuner, statliga trafikmyndigheter och övriga aktörer på kollektivtrafikområdet motiveras att snabbare utveckla kollektivtrafiken till det självklara valet när cykel och promenad inte är ett möjligt alternativ.

Ett tillkännagivande från riksdagen enligt vårt förslag innebär samtidigt att motionerna 2011/12:C246 (MP) yrkandena 2 och 3 samt 2011/12:C403 (V) bör bifallas.

9. Parkeringsplatser för studentbostäder, punkt 10 (S, MP, V)
av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S),
Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Jan Lindholm (MP),
Katarina Köhler (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Kommunerna kan i detaljplanen bestämma de krav på parkeringsplatser som ska gälla vid nybyggnation inom ett område, en s.k. parkeringsnorm. Denna norm ska sedan uppfyllas när kommunen beviljar bygglov för nya bostäder. Högt ställda krav från kommunen på antalet parkeringsplatser leder till höjda byggkostnader för bostäderna. Särskilt när det gäller nybyggnation av studentbostäder ställs ibland orimligt höga krav på antalet parkeringsplatser.

Vi anser mot denna bakgrund att regeringen på olika sätt bör verka för att kommunerna sänker sina krav på parkeringsplatser vid byggnation av studentbostäder. I normalfallet bör det vara möjligt att bygga studentbostäder utan andra tillhörande parkeringsplatser än handikappplatser.

Vad vi ovan anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Det innebär ett bifall till motion 2011/12:C348 (S) yrkande 6.

10. Frågor om strålning, punkt 12 (MP, V)
av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Med dagens regler omfattar bygglovsplikten för mobiltelefoniinstallationer enbart byggandet av master. Basstationer och antenner kan sättas upp på befintliga byggnader och master utan att detta prövas. Det är till och med så illa att en mast kan beviljas bygglov med villkoret att den enbart är

avsedd att användas som länkmast och inte för rundstrålande antenner. När masten sedan väl står där finns det emellertid inget hinder för en operatör att sätta upp vilka antenner som helst i masten.

Vi anser att även basstationer och antenner måste omfattas av bygglovsplikt. Detta är det normala i andra länder inom EU. Ett argument som där förs fram är att samhället genom lovplikten får kunskap och möjlighet att anpassa ny bebyggelse så att en bostad inte hamnar i ett ogynnsamt läge i förhållande till strålningsnivåerna. Utan kunskap om placeringen av antenner och basstationer är det också omöjligt att upprätta strålningskartor.

Det finns även ett stort behov av att kunna freda s.k. lågstrålande eller strålningsfria områden. Ett flertal kommuner har försökt att tillämpa plan- och bygglagen i detta syfte. Kommunernas översiktsplaner har emellertid överklagats, och i högre instans har kommunerna förlorat. Detta rimmar illa med kommunernas skyldighet att värna sina invånares hälsa.

Plan- och bygglagen i dess nuvarande lydelse anses således inte ge kommunerna rätt att peka ut och skydda vissa områden med låga strålningsnivåer. Vi anser därför att lagstiftningen måste förändras och bli tydlig när det gäller kommunernas möjligheter att freda områden från icke-joniserande strålning. Regeringen bör utarbeta förslag om sådana lagändringar och snarast lägga fram dem för riksdagen.

Vad vi ovan anfört om behovet av att i plan- och bygglagen införa bygglovsplikt för antenner och basstationer och ge möjlighet för kommunerna att skydda områden med låga strålningsnivåer bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Det innebär ett bifall till motion 2011/12:Fö213 (MP) yrkandena 3 och 4.

11. Frågor om tillgänglighet och hiss, punkt 13 (S)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S),
Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S) och Katarina Köhler (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) yrkande 1 och

2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5 och
avslår motionerna

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkandena
2, 3 och 5 samt

2011/12:So446 av Betty Malmberg (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Tillgängligheten i bostadsbeståndet är en av de frågor som måste ägnas särskild uppmärksamhet i kommunernas planering och bygglovshantering. I dagens lagstiftning ställs också höga krav på att ny bebyggelse ska vara tillgänglig och användbar för alla befolkningsgrupper, även för dem med olika former av funktionshinder. Problemet med bristande tillgänglighet gäller därför framför allt i delar av det befintliga bostadsbeståndet. En ökande andel äldre i befolkningen och en ambition att ge alla möjlighet att bo kvar i sin bostad så länge som möjligt förutsätter att tillgängligheten i bostadsbeståndet blir bättre.

Enligt Boverkets beräkningar saknas det i dag hiss i ca 75 000 trappupp-gångar i flerbostadshus med tre eller fler våningsplan. I lägenheterna innebär trånga toalettutrymmen och hallar stora svårigheter att använda olika hjälpmedel, t.ex. rullator. Det skapar också problem för hemtjänstpersonalen att på ett ergonomiskt riktigt sätt kunna hjälpa den boende. Även utemiljön kring bostadshusen har ofta hinder som medför en begränsad framkomlighet.

Behovet av en bra tillgänglighet i våra bostadsområden kommer succesivt att öka. Det är därför hög tid att börja planera för hur den stora gruppen 40- och 50-talister ska bo när de blir äldre. Ett första steg i en sådan planering är att skaffa en bättre kunskap om hur tillgängligheten ser ut i bostadsbeståndet och hur behoven av bl.a. hissar kommer att förändras framöver. Vi stöder därför förslaget i motion 2011/12:C337 (S) om att det ska genomföras en inventering av tillgängligheten i bostadsbeståndet och av det framtida behovet av tillgänglighetsanpassade bostäder.

När det gäller tillgänglighetskravet för nya bostäder kan det i vissa speciella fall komma i konflikt med behovet av små och billiga bostäder, särskilt för unga och studerande. Efterfrågan på sådana bostäder är mycket stort och alla möjligheter att öka utbudet bör därför tas till vara. I vissa befintliga byggnader finns det oinredda vindar som är möjliga att göra om till ett antal lägenheter. Ett effektivt sätt att utnyttja vindarna är att i första hand bygga om dem till små lägenheter för bl.a. studenter. Problemet är att det i dessa fall ställs krav på att även hissen ska byggas om så att den går ända upp till vindsplanet. Detta innebär i sin tur att ombyggnaden kan bli olönsam och att fastighetsägaren därför väljer att inte fullfölja projektet.

Vi anser mot denna bakgrund att det bör kunna medges undantag från kravet på hiss när det är fråga om nytillskott av bostäder i befintliga bostadshus genom att oinredda vindar byggs om till mindre bostäder. Vi ställer oss således bakom förslaget i motion 2011/12:C348 (S) om att lägenheter under 30 m² ska ges dispens från kravet på hiss ända upp till vindsplan.

Vad vi ovan anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 2011/12:C337 (S) yrkande 1 och 2011/12:C348 (S) yrkande 5 tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motioner i detta avsnitt avstyrks.

12. Frågor om tillgänglighet och hiss, punkt 13 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkandena 2, 3 och 5 samt

2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5 och avslår motionerna

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) yrkande 1 och

2011/12:So446 av Betty Malmberg (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Det borde vara en självklar utgångspunkt att bostäder ska vara anpassade efter de boendes behov av en god tillgänglighet och användbarhet. För att en person med funktionsnedsättning ska ha full rörelsefrihet måste även platser utanför bostaden och bostadsfastigheten vara tillgängliga, i synnerhet i närmiljön.

Det pågår i dag ett arbete med att tillgänglighetsanpassa den befintliga bebyggelsen. Denna anpassning tar emellertid lång tid och innebär ibland höga kostnader. För att vi i framtiden ska slippa tillgänglighetsanpassning i efterhand måste självklart all nybyggnation, för alla ändamål, redan från början planeras och uppföras med god tillgänglighet. Att så fortfarande inte är fallet är givetvis helt oacceptabelt. Riksdagen bör därför begära att regeringen vidtar nödvändiga åtgärder för att all nybyggnation även i praktiken ska leva upp till kravet på en god tillgänglighet.

Även om tillgänglighetskravet i princip alltid bör gälla för nya bostäder finns det vissa speciella ombyggnadsfall när en strikt tillämpning av tillgänglighetskravet kan komma i konflikt med behovet av små och billiga bostäder, särskilt för unga och studerande. Efterfrågan på sådana bostäder är mycket stor, och alla möjligheter att öka utbudet bör därför tas till vara. I vissa befintliga byggnader finns det oinredda vindar som är möjliga att göra om till ett antal lägenheter. Ett effektivt sätt att utnyttja vindarna är att i första hand bygga om dem till små lägenheter för bl.a. studenter. Problemet är att det i dessa fall ställs krav på att även hissen ska byggas om så att den går ända upp till vindsplanet. Detta innebär i sin tur att ombyggnaden kan bli olönsam och att fastighetsägaren därför väljer att inte fullfölja projektet.

Vi anser mot denna bakgrund att det bör kunna medges undantag från kravet på hiss när det är fråga om nytillskott av bostäder i befintliga bostadshus genom att oinredda vindar byggs om till mindre bostäder. Vi ställer oss således bakom förslaget i motion 2011/12:C348 (S) om att lägenheter under 30 m² ska ges dispens från kravet på hiss ända upp till vindsplan.

När det gäller tillgängligheten i det befintliga bostadsbeståndet utgör det stora antalet flerbostadshus utan hiss det kanske största problemet. Detta problem gör sig alltmer gällande i och med den ökande andelen äldre i befolkningen som bor kvar i sina vanliga bostäder. Det är också vanligt att äldre som bott i villa eller radhus under en stor del av sina liv vill flytta till ett mindre ansvarstungt och arbetskrävande boende i flerbostadshus.

Ibland hävdas att äldres och funktionshindrades behov av lägenheter med god tillgänglighet kan lösas genom att de bara utnyttjar lägenheter i flerbostadshusens markplan. Detta är ett diskriminerande synsätt som inte bör accepteras. I stället bör samhället på olika sätt stimulera installation av hiss i de flerbostadshus som saknar sådan. Detta kan ske exempelvis genom att ställa krav på hissinstallation, eller annan tillgänglighetslösning, vid stöd för energieffektivisering och vid större renoveringsåtgärder i bl.a. miljonprogrammets bostäder. Man bör också överväga att utveckla det tidigare hissbidraget till en kraftfull stödform och att införa ett innovationsprogram för nya trapphuslösningar.

För att nå målet om att hela samhället ska vara tillgängligt för alla måste samhällsplaneringen bättre utnyttja den kunskap och kompetens som finns hos bl.a. handikapporganisationerna. I dag kommer ofta tillgänglighetsfrågorna in för sent i planeringsprocessen. Särskilt mindre handikappgruppers intressen tenderar att glömmas bort. Det är därför angeläget att låta handikapporganisationerna på ett tidigt stadium ta del i planprocessen och bidra med sina kunskaper och idéer. Det bör vidare övervägas att ge handikapporganisationerna samma möjlighet som miljöorganisationerna i dag har att överklaga beslut inom sina specialområden. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en starkare ställning för handikapporganisationerna i planprocessen.

Det vi ovan har anfört om tillgänglighetsfrågor och hissinstallationer bör riksdagen med bifall till motionerna 2011/12:C245 (MP) yrkandena 2, 3 och 5 samt 2011/12:C348 (S) yrkande 5 tillkännage för regeringen som sin mening. Övriga motionsförslag som behandlas i detta avsnitt bör avslås.

13. Frågor om tillgänglighet och hiss, punkt 13 (SD)

av Carina Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5 och

avslår motionerna

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkandena 2, 3 och 5,

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) yrkande 1 och

2011/12:So446 av Betty Malmberg (M) yrkande 2.

Ställningstagande

I dag finns det en stor brist på små, billiga bostäder som är lämpliga för bl.a. unga och studenter. Ett sätt att öka utbudet är att utnyttja de oinredda vindar som ofta finns i äldre bostadshus i städernas centrala delar. Problemet är att ombyggnaden av vindarna till bostäder innebär att olika nybyggnadskrav ställs på fastigheten. Särskilt problematiskt är det när fastighetsägaren blir tvungen att till höga kostnader bygga om en befintlig hiss så att den går ända upp till vindsvåningen.

Jag anser att vindarna i äldre befintliga bostadshus måste kunna utnyttjas för att bygga små, billiga bostäder utan att krav ställs på installation eller ombyggnad av hiss. En strikt tillämpning av plan- och bygglagens tillgänglighetskrav innebär i dessa fall att ombyggnaden inte alls kommer till stånd eller att vindarna säljs till högstbjudande som sedan bygger stora och exklusiva vindsvåningar.

Jag ställer mig således bakom förslaget i motion 2011/12:C348 (S) om att små lägenheter under 30 m² bör ges dispens från kravet på att hissen ska gå ända upp till vindplanet.

Det jag nu har föreslagit bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen.

14. Planering för ökad trygghet, punkt 14 (S, MP, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Jan Lindholm (MP), Katarina Köhler (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2011/12:Ju206 av Börje Vestlund (S) yrkande 4 och

2011/12:C248 av Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda MP).

Ställningstagande

Verklig och upplevd otrygghet i samhället har blivit ett allt större problem. Kvinnor är den grupp som uppfattar sig som mest utsatt, även om det är män som skadas mest av våld. Vi vet att kvinnor blir utsatta för våld i första hand i hemmen, men känslan av otrygghet är för de flesta kvinnor störst i offentliga miljöer. Närmare 20 procent av befolkningen upplever oro för att man själv, eller någon närstående, ska utsättas för brott. Ungefär lika stor andel uppger att man oroar sig i sitt bostadsområde efter mörkrets inbrott. Det är emellertid stora skillnader på hur man upplever risken för brott mellan olika bostadsområden och grupper. Bland boende i hyresrätt är det hela 24 procent som inte anser att man kan lita på människorna i det egna bostadsområdet, vilket gäller för endast 3 procent av dem som bor i villa. Särskilt bland äldre människor är det vanligt att känna otrygghet och på grund av det välja att inte gå ut. Nästan hälften av kvinnorna som är 65 år eller äldre känner sådan otrygghet, men bara var femte man i samma ålder. Även bland unga är det många som upplever en otrygghet på kvällar och helger.

Det är naturligtvis inte acceptabelt att så många ska behöva känna oro för att vistas i sitt eget bostadsområde. Känslan av otrygghet begränsar människors frihet och bör därför så långt som möjligt undanröjas. Det krävs framför allt olika former av insatser för att förebygga brottslighet och erbjuda alternativa livsvägar, men även insatser i den fysiska miljön har betydelse.

När det gäller planeringen av bostadsområden, såväl vid upprustning av gamla områden som vid nybyggnation, handlar det främst om att utforma parker, gångtunnlar, cykelvägar, hållplatser i kollektivtrafiken och promenadvägar på ett säkert sätt. Det handlar om insyn, överblick och belysning. Bristen på en trygghetsskapande planering kanske är som störst i områden som uppfördes genom det s.k. miljonprogrammet. Det behövs därför investeringar i miljonprogramsområdena för att bygga bort otrygga platser, vidta åtgärder mot skadegörelse och skapa bättre belysning av gator och gångvägar, joggingspår och grönområden.

Det är av stor vikt att riksdagen lyfter fram problemen med otrygghet i samhället, inte minst i bostadsområden, och fattar beslut om lämpliga krav för att minska otryggheten. Detta bör i första hand uppnås genom väl genomtänkt planering och utformning samt utan integritetskränkande övervakning. Regeringen bör ta initiativ till lämpliga åtgärder för att stärka tryggheten i boendemiljöer och vid behov återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Vad vi nu anfört om behovet av en planering för ökad trygghet i bl.a. miljonprogramsområdena bör riksdagen med bifall till motionerna 2011/12: C248 (MP) och 2011/12:Ju206 (S) yrkande 4 tillkännage för regeringen som sin mening.

15. Energihushållningskrav vid nybyggnad, punkt 17 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12: MJ407 av Lars Ohly m.fl. (V) yrkande 28.

Ställningstagande

Bostadssektorn står i dag för en dryg tredjedel av Sveriges energianvändning. För att rejält minska energianvändningen måste både nybyggda och befintliga bostäder bli avsevärt mer energieffektiva. Vid nybyggnation bör ambitionen vara att alla bostäder ska byggas med s.k. passivstandard, dvs. att energiförbrukningen ligger på högst 45–55 kWh/m² och år (beroende på plats i Sverige). Vi anser att det ska införas ett krav i Boverkets byggregler om en energianvändning på högst denna nivå i nybyggda bostäder.

Det som förordats ovan bör riksdagen, med bifall till Vänsterpartiets partimotion 2010/11: MJ408 yrkande 28, som sin mening ge regeringen till känna.

16. Mål för energianvändning i byggnader, punkt 18 (S, MP, V)

av Veronica Palm (S), Carina Ohlsson (S), Hillevi Larsson (S), Jonas Gunnarsson (S), Hannah Bergstedt (S), Jan Lindholm (MP), Katarina Köhler (S) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2011/12: C349 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 4 och 2011/12: C352 av Veronica Palm m.fl. (S) yrkande 5.

Ställningstagande

Över en tredjedel av samhällets energianvändning går i dag till uppvärmning av byggnader. Riksdagen satte 2006 upp målet att den totala energianvändningen i bostäder bör minska med 20 procent till år 2020 och med 50 procent till år 2050 i förhållande till energianvändningen 1995. Det är nu hög tid att omställningen sätter fart så att energiförbrukningen i ett första

steg kan minska med minst 30 procent. För att nå de uppsatta målen krävs en satsning på en energismart upprustning, särskilt av de hus som byggdes under miljonprogramsåren.

Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 2011/12:C349 (S) yrkande 4 och 2011/12:C352 (S) yrkande 5 som sin mening tillkännage för regeringen.

17. Solenergi på tak, punkt 19 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C247 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Bebyggelse och boende svarar för drygt 40 procent av Sveriges totala energiförbrukning. Direktverkande el och fossila bränslen står än i dag för en betydande andel av bostadsuppvärmningen. Det är nödvändigt att minska energiförbrukningen genom bättre isolering och genom att använda en allt större andel förnybara energikällor. I detta arbete är det viktigt att på olika sätt ta vara på solenergin. Potentialen för användning av solenergi är betydande även i Sverige. En stor andel av våra hustak är vända i ett för solenergi lämpligt läge, trots att inga regler föreskrivit detta.

Riksdagen bör ställa sig bakom ett lagfäst mål om att vart fjärde tak ska ha en solfångare år 2020. För att nå detta mål krävs inte bara morötter utan även styrande regler. En modern bygglagstiftning bör innehålla regler om att tak och fasader på nya byggnader så långt som möjligt ska ta vara på den energi som faller på byggnaden. Ett sätt att styra i denna riktning är att i bygglagstiftningen ta in krav på att energiaktiva ytmaterial ska användas för tak och fasader vid nybyggnation. Samma krav borde kunna ställas när det är dags att byta ytmaterial på miljonprogrammets alla byggnader och vid andra stora renoveringsprojekt.

Riksdagen bör i ett tillkännagivande begära att regeringen utreder de frågor som tagits upp ovan och återkommer till riksdagen med lagförslag i linje med det anförda. Det innebär ett bifall till motion 2011/12:C247 (MP).

18. Byggnaders inomhusmiljö, punkt 23 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C244 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 6.

Ställningstagande

Inledning

Den genomsnittlige medborgaren tillbringar i dag omkring 90 procent av dygnets tid inomhus. Det innebär att frågor om byggnadernas inomhusmiljö är av central betydelse för folkhälsan i stort och helt avgörande för dem som drabbats av s.k. sjuka hus. De som har fått sin hälsa förstörd av en farlig eller undermålig inomhusmiljö har dessutom ofta stora problem med att få hjälp och att få ansvarsfrågan klarlagd. De drabbade är också ofta både ekonomiskt och fysiskt svagt rustade på grund av kraftigt ned-satt eller obefintlig arbetsförmåga. Samhället måste därför ta ett större ansvar för dem som drabbats av brister i inomhusmiljön och givetvis även på olika sätt förebygga att fler blir drabbade. Försiktighetsprincipen bör vara en självklar utgångspunkt för samhällets insatser på detta område.

Trots att problemen med sjuka hus och ohälsa till följd av en dålig inomhusmiljö är väl kända har inte tillräckliga åtgärder vidtagits för att undvika att nya ohälsosamma byggnader tillkommer eller för att åtgärda de byggnader som redan är drabbade av fukt och mögel. Ett förslag om en tioårig byggnadsgaranti arbetades visserligen fram redan i början av 1990-talet av den dåvarande socialdemokratiska regeringen och antogs av riksdagen. Efter skiftet till en borgerlig regering 1991 revs emellertid detta beslut upp och byggnadsgarantin ersattes med den ännu gällande lagen om byggförsäkring. Denna lag har emellertid inte fått någon betydelse i arbetet med att förebygga hälsofarliga miljöer eller utkräva ansvar när fel har begåtts.

Det har nu gått över tjugo år sedan förslaget om en byggnadsgaranti först lades fram, och det är hög tid att åter aktualisera tanken på en sådan garanti med utgångspunkt i dagens kunskap om problemen med inomhusmiljön. I motion 2011/12:C244 (MP) läggs förslag fram med denna inriktning. Det gäller förslag om hälsogaranti för byggd miljö, en bygghaverikommission, en utredning om uppföljning och ansvar för att hjälpa dem som drabbats av sjuka hus samt en fond som kan hantera kostnaderna för dessa åtgärder. Nedan redogör vi kortfattat för dessa förslag.

Hälsogaranti för byggd miljö

Byggnadernas långa livslängd gör att den som ansvarar för att bygga måste förmås att tänka långsiktigt. Detta kan uppnås om man kopplar ett långsiktigt ansvar till byggandet som innebär att en nyuppförd byggnad ska åtföljas av en garanti under minst tio år på att byggnaden inte skadar människors hälsa. Självklart måste en sådan lagstiftning definiera hälsoansvaret på ett sätt som gör det funktionellt i en domstol. Vi anser att regeringen snarast bör utreda de närmare formerna för en hälsogaranti och därefter återkomma till riksdagen med ett lagförslag.

Bygghaverikommission

En stor del av byggnadsbeståndet är redan drabbat av undermålig inomhusmiljö till följd av fuktskador eller av andra orsaker. Under miljonprogramsåren byggdes det i högt tempo, vilket resulterat i en stor andel byggnader med stora brister. Problemen finns också i en avsevärd del av de bostäder, skolor, kontor och andra lokaler som har byggts därefter. Enstegstätning av fasader är det senaste exemplet i en lång rad av dåliga byggnadstekniska lösningar.

Det finns i dag en omfattande kunskap om bristerna i bostadsbeståndet när det gäller bl.a. inomhusmiljön. Problemet är att denna kunskap inte utnyttjas för att ta fram förslag till åtgärder. Boverkets omfattande kartläggning av bostadsbeståndet, den s.k. Betsi-undersökningen, har således inte hittills utnyttjats för en grundlig utvärdering.

Felaktiga byggnadstekniska lösningar och byggfusk leder till att de boende och övriga som nyttjar byggnaderna riskerar sin hälsa. Det är inte rimligt att den enskilde ska lämnas helt utan skydd av samhället i situationer som dessa. I dag är många av de drabbade utförsäkrade från alla trygghetssystem, får ingen rehabilitering eller annan hjälp och är dessutom ofta tungt skuldsatta.

Vi anser att regeringen bör inrätta en bygghaverikommission med uppgift att granska alla fall av sjuka-hus-syndrom i landet och föreslå lösningar både för de drabbade personerna och för de byggnadstekniska problemen. En sådan kommission måste ha en bred kompetens för att kunna hantera både hälsoproblematiken och byggtekniken.

Utredning om uppföljning och ansvar

Uppmärksamheten kring sjuka hus och de hälsoproblem som en undermålig inomhusmiljö leder till borde innebära att nya problem inte skulle behöva tillkomma vid nybyggnad eller renoveringar. Tyvärr är så inte fallet. I dag är det en god affär för byggbolagen att först bygga och sedan bygga om, och få betalt båda gångerna. Det saknas således tillräckliga incitament att göra rätt från början. Här finns ett stort behov av ett regelverk för uppföljning och ansvarstagande.

Byggbranschen präglas av långa kedjor av entreprenörer och underentreprenörer och en rad olika leverantörer av byggmaterial m.m. Det finns därför ett stort behov av att klarlägga olika parter ansvar vid fel i projektering och utförande av olika former av byggnadsarbeten. När olyckan väl är framme, och de boende får ta konsekvenserna av begångna misstag i form av en undermålig inomhusmiljö, är det viktigt att det finns ett klart och tydligt regelverk att luta sig mot. Regeringen bör därför ta ett helhetsgrepp över detta problemområde och tillsätta en utredning som en gång för alla kan lösa de svårigheter som drabbar dem som har oturen att hamna i byggnader som gör dem sjuka.

Fond för stödåtgärder

En metod som bör prövas för att stödja dem som drabbas av ohälsa på grund av skadliga inomhusmiljöer är att inrätta en fond för finansiering av nödvändiga åtgärder. En sådan fond skulle kunna byggas upp med medel från en avgift som tas ut vid nybyggnad och större renoveringar. Även skattemedel skulle kunna användas. Regeringen bör utreda möjligheterna att inrätta en fond med en finansieringslösning som kan bidra till att öka incitamentet för byggindustrin att bygga och renovera så att hälsoproblemen minimeras.

Förslag

Det som vi ovan anfört bör riksdagen tillkänna som sin mening för regeringen. Det innebär ett bifall till motion 2011/12:C244 (MP) yrkandena 1, 2, 4 och 6.

19. Certifieringssystem för byggnader, punkt 24 (V)

av Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

I Sverige och flera andra länder växer det fram olika former av certifieringssystem för byggnader. Vissa system inriktar sig på begränsade variabler i enskilda hus. Andra tar ett bredare grepp kring hela bostadsområden och livsmiljön där. Det finns minst 13 sådana certifieringsmodeller med olika inriktningar. Det är viktigt att modellerna fungerar både för nybyggnation och ombyggnader.

Hittills har ca 400 byggnader certifierats i Sverige. Det är branschen själv som sköter certifieringen genom Sweden Green Building Council. Kostnaden för själva certifieringen och företagets egen arbetskostnad kan variera från 75 000 kronor till 12 miljoner kronor. En studie visade att det blir 1–10 procent dyrare att bygga en miljöklassad byggnad, men att denna kostnadsökning ansågs uppvägas av vinster på längre sikt genom att man får lägre energiförbrukning, slipper sanering av skadliga kemikalier, får bättre avfallshantering m.m.

Jag anser att det är viktigt att det finns ett certifieringssystem som kan få en bred användning samtidigt som det är relativt enkelt och begripligt. Systemet måste vara kostnadseffektivt och gälla i alla kommuner. Det är också nödvändigt att certifieringssystemet är anpassat till den svenska lagstiftningen, inte minst till Boverkets byggregler. Det ger bättre möjlighet till ett myndighetsansvar för efterlevnad och utveckling av systemet.

Ett av de certifieringssystem som utvecklats under senare år är det svenska systemet Miljöbyggnad. Detta system tar upp både energifrågor, inomhusmiljö, material och kemikalier. Jag anser att regeringen bör ta ansvar för att ett certifieringssystem som får bred användning utvecklas med utgångspunkt i certifieringssystemet Miljöbyggnad. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det innebär ett bifall till motion 2011/12:C403 (V) yrkande 10.

20. Regler för kollektivhus, punkt 26 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

Boende i kollektivhus kan vara ett bra alternativ för många människor. Det är en boendeform som ger möjlighet till stort inflytande och gemenskap i vardagen. Samtidigt kan denna boendeform utformas på en rad olika sätt när det gäller bl.a. val av upplåtelseform och vad som är gemensamt. Det är angeläget att det lämnas stort utrymme för en utveckling av boendeformen så att olika slags behov och efterfrågan kan tillgodoses. För att underlätta en sådan utveckling behöver det genomföras en genomlysning av de hinder som kan finnas i lagstiftningen för lösningar som är lämpliga i kollektivhus.

Riksdagen bör med bifall till motion 2011/12:C403 (V) yrkande 15 som sin mening ge regeringen till känna vad vi ovan anført om en översyn av villkoren för kollektivhus.

21. Bostadsanpassningsbidrag, punkt 29 (MP, V)

av Jan Lindholm (MP) och Amineh Kakabaveh (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP) yrkande 4 och

avslår motionerna

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S) yrkande 2 och

2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Carlsson (båda C) yrkande 2.

Ställningstagande

Studenter är en utsatt grupp på bostadsmarknaden eftersom de oftast har svag ekonomi och svårigheter att skaffa en bostad. Detta gäller särskilt för de studenter som har någon form av funktionshinder. Det finns i dag en stor brist på studentbostäder som är tillgängliga och fungerar för dessa studenter. När de kommer till sin studieort blir de inledande svårigheterna därför större än för andra studenter.

Vi anser att samhället måste ta ett särskilt ansvar för bostadssituationen för studenter med funktionshinder. De ska ha samma möjlighet att få stöd till anpassning av bostaden som andra funktionshindrade. Stödet till bostadsanpassning prövas och bekostas emellertid av varje enskild kommun. Det innebär en uppenbar risk för att studenten, som ofta är en tillfällig gäst i universitets- eller högskolekommunen, inte prioriteras i detta sammanhang. Vi anser mot denna bakgrund att lagen om bostadsanpassningsbidrag måste ses över så att studenter får en verklig rätt till bostadsanpassning som finansieras av den aktuella kommunen.

Det ovan anförda bör riksdagen med bifall till motion 2011/12:C245 (MP) yrkande 4 som sin mening tillkännage för regeringen. Övriga motionsförslag avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Ju206 av Börje Vestlund (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att investera i miljonprogramsområdena.

2011/12:C205 av Arhe Hamednaca (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ljudnivån i förskolan.

2011/12:C208 av Anita Brodén m.fl. (FP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av trädgårdar, parker och andra grönområden för människors hälsa och för miljön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatt utveckling av stadsnära skogar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samhällskostnaderna för utebliven fysisk aktivitet.

2011/12:C211 av Kenneth Johansson och Anders W Jonsson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om strategier för att mer kraftfullt integrera byggprocessen i klimatarbetet.

2011/12:C212 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett kraftfullt agerande från statens sida för att hävda närservice och det långsiktigt hållbara samhällsbyggandet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att miljökonsekvensbeskrivningar måste föregå etableringar av externa köpcentrum.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utreda hur en långsiktigt hållbar miljö- och klimatsmart handelsstruktur med social hänsyn kan se ut.

2011/12:C213 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att revidera plan- och bygglagen med hänsyn till behovet av större marginaler för den byggda miljön på grund av ett förändrat klimat.

2011/12:C244 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en hälsogaranti för byggd miljö.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa en bygghaverikommission med det uppdrag som beskrivs.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som får till uppgift att lägga fram förslag om hur man kan lösa problemen för dem som drabbas av ”sjuka hus” och liknande skador på arbetsplatser eller i andra lokaler.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en fond för att hantera kostnader som uppstår när ansvar ska tas för dem som skadas av ohälsosamma byggda miljöer.

2011/12:C245 av Jan Lindholm och Jonas Eriksson (båda MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa brister i tillgängligheten i nybyggnation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhället i ökad utsträckning måste ta till vara kunskap hos handikapporganisationerna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studerande och brister i tillgängligheten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av hissar.

2011/12:C246 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att såväl ett jämställdhetsperspektiv som ett barnperspektiv ska utgöra grunden i all bostadsplanering.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bebyggelseplaneringen i ökad grad bör utgå från ett fotgängar- och cykelperspektiv.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om metoder att stärka kollektivtrafiken i bebyggelseplaneringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett uppdrag till Boverket om förebyggande byggande.

2011/12:C247 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagstiftning som föreskriver energiaktiva ytmaterial vid nybyggnation och renovering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lagstifta om ett mål för solenergi på hustak.

2011/12:C248 av Jan Lindholm och Bodil Ceballos (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om initiativ för ökad trygghet i boendemiljöer.

2011/12:C255 av Eliza Roszkowska Öberg och Johnny Munkhammar (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om översyn av plan- och bygglagen.

2011/12:C258 av Michael Svensson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över Boverkets byggnadsregleringar för hyresrätter.

2011/12:C263 av Jonas Jacobsson Gjörtler (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över regelverken för industri- och trafikbuller.

2011/12:C264 av Berit Högman m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hänsyn ska tas till behovet av gemensamma lokaler, fritis och kulturutbud vid planering av boendemiljöer.

2011/12:C268 av Gunnar Sandberg och Marie Nordén (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av straffavgifter i samband med överträdelser av plan- och bygglagen.

2011/12:C271 av Bo Bernhardsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att bevara och utveckla förutsättningarna för trädgårdsodling i städerna.

2011/12:C278 av Karin Granbom Ellison (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett införande av en plikt för säljaren att visa resultat från en radonmätning vid försäljning av småhus.

2011/12:C286 av Staffan Anger (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kommuners planarbete.

2011/12:C287 av Staffan Anger (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underlätta boende i husbåt.

2011/12:C299 av Anton Abele (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av vilka negativa effekter de samlade bostadsregleringarna har för nyproduktion av bostäder.

2011/12:C317 av Caroline Szyber (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla regelverket kring bostadsbyggande.

2011/12:C337 av Christina Oskarsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en inventering av tillgängligheten i ett vidare samhällsligt perspektiv.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av systemet med bostadsanpassningsbidrag.

2011/12:C348 av Veronica Palm m.fl. (S):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att lägenheter under 30 kvadratmeter som byggs på råvindar bör ges dispens från kravet på hiss ända upp till vindsplan.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den s.k. parkeringsnormen bör sänkas vid nybyggnation av studentbostäder.

2011/12:C349 av Veronica Palm m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om energi- och klimatsmarta renoveringar av bostäder.

2011/12:C352 av Veronica Palm m.fl. (S):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om energi- och klimatsmarta renoveringar av bostäder och lokaler.

2011/12:C363 av Susanna Haby (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en kortare tidsgräns för när kommunen ska ha startat det nya planarbetet.

2011/12:C368 av Pyry Niemi (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändring av byggregler i fråga om ventilation.

2011/12:C373 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uttag av avgifter för gatukostnader från befintliga fastighetsägare.

2011/12:C381 av Anders Åkesson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tiden för ärendehantering på länsstyrelser och i Regeringsrätten ska omfattas av motsvarande krav på uppstramning som i dag ställs på landets primärkommuner i syfte att åstadkomma en snabbare hantering av ärenden som rör bygglov respektive detaljplaner.

2011/12:C382 av Andreas Norlén m.fl. (M, C, FP, KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om flygbuller som inte hindrar angelägen stadsutveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av åtgärder när Boverket och Naturvårdsverket i flygbullerfrågan motarbetar varandra på ett sätt som skadar rättssäkerheten för medborgare, kommuner och företag.

2011/12:C383 av Staffan Danielsson (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla regelverken för bostadsbyggande, främst för studentbostäder.

2011/12:C392 av Krister Hammarbergh (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheterna att överklaga beslut i plan- och bygglovsärenden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se till att handläggningstiderna förkortas när beslut överklagas i ärenden som inte har prejudice-rande karaktär.

2011/12:C397 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av plan- och bygglagen för att stärka den fria etableringsrätten.

2011/12:C403 av Amineh Kakabaveh m.fl. (V):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om cykelvägars starkare ställning i plan- och bygglagen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om certifiering utifrån Miljöbyggnadsmodellen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kollektivhus.

2011/12:C405 av Valter Mutz (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att föreslå lagstiftning och andra åtgärder som underlättar fortlevnad och expansion av icke-kommersiella frizoner i våra städer och samhällen.

2011/12:C410 av Carina Herrstedt och Thoralf Alfsson (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nya plan- och bygglagen ska förenklas och förtydligas ytterligare.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kungörelse om lov och förhandsbesked inte bara ska ske i Post- och Inrikes Tidningar utan också på kommunens webbplats.

2011/12:Fö213 av Jan Lindholm m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bygglovsplikt för antenner och basstationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att i plan- och bygglagen ge utrymme för kommuner att skapa områden med låga strålningsnivåer.

2011/12:Fö214 av Bodil Ceballos m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anpassa regelverken för byggande till de förändrade förhållanden som klimatförändringarna ger upphov till.

2011/12:Fö241 av Ulrika Carlsson i Skövde och Annika Qarlsson (båda C):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att pröva frågan om bostadsanpassningsbidrag till elöverkänsliga.

2011/12:So446 av Betty Malmberg (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sanktioner ska kunna utdömas vid bristande tillgänglighet.

2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillgången till offentliga rum och gemensamma utrymmen i samhällsplanering, särskilt av nya bostadsområden.

2011/12:T419 av Siv Holma m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med lagförslag som stärker den regionala samordningen så att miljöbelastande transporter kan minska.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska kunna kräva att samhällsbyggare redovisar trafiksnåla transportlösningar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa bestämmelser i plan- och bygglagen som begränsar detaljhandelsanläggningar i externa lägen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i avvaktan på ändringar i plan- och bygglagen lägga ett moratorium mot externa köpcentrum.

2011/12:MJ407 av Lars Ohly m.fl. (V):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klimatlyfta bostäder.

2011/12:MJ469 av Tina Ehn m.fl. (MP):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett moratorium om fem år då man inte tillåter att några nya externa köpcentrum byggs.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ny lagstiftning ska föreskriva obligatorisk samordning mellan närliggande kommuner vid planering av externhandel.